

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2023

Bc. Kateřina Müllerová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Postavení vybraného státu ve světové ekonomice

Bc. Kateřina Müllerová

Diplomová práce

2023

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kateřina Müllerová**
Osobní číslo: **E20793**
Studijní program: **N0413A050009 Ekonomika a management**
Specializace: **Management finančních institucí**
Téma práce: **Postavení vybraného státu ve světové ekonomice**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je zhodnotit postavení vybraného státu Švédska ve světové ekonomice s důrazem na veřejné finance. Na základě zvolených indikátorů bude provedena jejich komparace s Českou republikou. Nezbytnou součástí analýzy bude také zhodnocení dopadů koronavirové krize na vybrané indikátory, predikce budoucího vývoje a případná formulace doporučení.

Osnova:

- Vymezení indikátorů pro analýzu.
- Charakteristika švédské ekonomiky a komparace s EU a českou ekonomikou.
- Dopady pandemie COVID-19 na veřejné finance Švédska a Česka.
- Zhodnocení a doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **–**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ČERNOHORSKÝ, Jan. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2215-8.

ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. Třetí aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

MUSGRAVE, Richard A. a Peggy B. MUSGRAVE. *Public Finance in Theory and Practice*. New York: McGraw-Hill Book Co. ISBN 978-00-7100-227-1.

Ministerstvo financí České republiky, <https://www.mfcr.cz/>.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Oponent diplomové práce: **doc. Ing. Jan Černohorský, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2023**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jan Černohorský, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem Postavení vybraného státu ve světové ekonomice jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26. 04. 2023

Kateřina Müllerová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce paní doc. Ing. Romaně Provazníkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a trpělivosti, které mi pomohly k úspěšnému vypracování mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině, přítelovi a kamarádům za podporu a trpělivost během mých studijních let.

ANOTACE

Diplomová práce je zaměřena na zhodnocení Švédska ve světovém měřítku s důrazem na veřejné finance. Práce zkoumá vývoj veřejných financí a makroekonomických ukazatelů v porovnání s Českou republikou. Do analýzy jsou zahrnuty dopady z pandemie COVID-19.

KLÍČOVÁ SLOVA

veřejné finance, makroekonomické ukazatele, Švédsko, pandemie COVID-19

TITLE

The position of the selected state in the world economy

ANNOTATION

The thesis focuses on the evaluation of Sweden in a global perspective with an emphasis on public finances. The thesis examines the development of public finances and macroeconomic indicators in comparison with the Czech Republic. Impacts from the COVID-19 pandemic are included in the analysis.

KEYWORDS

public finances, macroeconomic indicators, Sweden, COVID-19 pandemic

OBSAH

Úvod.....	13
1 Metodika a cíle.....	15
1.1 Charakteristika veřejných financí	17
1.1.1 Veřejný rozpočet.....	18
1.1.2 Veřejné příjmy	19
1.1.3 Veřejné výdaje	19
1.1.4 Veřejný deficit	20
1.1.5 Veřejný dluh	21
1.2 Charakteristika makroekonomických ukazatelů	22
1.2.1 Hrubý domácí produkt.....	23
1.2.2 Inflace	24
1.2.3 Nezaměstnanost	25
1.2.4 Platební bilance.....	25
2 Švédsko.....	27
2.1 Politický systém	27
2.2 Postavení Švédska v mezinárodním společenství	28
2.3 Obyvatelstvo	29
2.4 Pandemie COVID-19	30
2.4.1 Opatření švédské vlády	30
2.4.2 Opatření české vlády.....	31
2.5 Ekonomický vývoj Švédska.....	31
2.5.1 Makroekonomické ukazatele	32
2.6 Analýza vývoje veřejných financí.....	38
2.6.1 Veřejné příjmy	38
2.6.2 Veřejné výdaje	42
2.6.3 Deficit veřejných rozpočtů.....	48

2.6.4	Veřejný dluh	53
2.7	Predikce budoucího vývoje ekonomiky	57
3	ZÁVĚR	59
4	Použitá literatura	61

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Životní úroveň (HDP v paritě kupní síly PPS).....	24
Tabulka 2: Vývoj populace ve Švédsku (v mil.)	29
Tabulka 3: Přehled příjmů z EU do rozpočtů ČR a Švédska v letech 2012-2021 (v mil. EUR)	42
Tabulka 4: Přehled výdajů ČR a Švédska do rozpočtu EU v letech 2012-2021 (v mil. EUR)	46

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Vývoj švédské populace od roku 1960–2080 (v mil.)	29
Obrázek 2: Vývoj HDP na obyvatele v letech 2013-2022 (v měně EUR)	33
Obrázek 3 : Vývoj inflace v letech 2013-2022 (HICP)	34
Obrázek 4: Vývoj nezaměstnanosti v letech 2013-2022 (v % pracujícího obyvatelstva)	35
Obrázek 5: Vývoj exportu v letech 2013–2022 (HICP 2015=100)	36
Obrázek 6: Vývoj importu v letech 2012–2022 (HICP 2015=100).....	37
Obrázek 7: Vývoj exportu a importu (v mld. SEK).....	37
Obrázek 8: Vývoj veřejných příjmů ve Švédsku a ČR v letech 2012-2021 (v mil. EUR).....	39
Obrázek 9: Struktura veřejných příjmů Švédska v roce 2021	39
Obrázek 10: Struktura veřejných příjmů ČR v roce 2021	40
Obrázek 11: Příjmy do státního rozpočtu ČR 2020-2021 (v mld. Kč).....	41
Obrázek 12: Vývoj veřejných příjmů v ČR a Švédsku v letech 2012-2021 (v % HDP).....	42
Obrázek 13: Vývoj veřejných výdajů ve Švédsku a ČR v letech 2012-2021 (v mil. EUR).....	43
Obrázek 14: Struktura výdajů Švédska v roce 2021	44
Obrázek 15: Struktura výdajů ČR v roce 2021	45
Obrázek 16: ČR – přehled příjmů a výdajů z/do EU (v mil. EUR).....	46
Obrázek 17: Švédsko – přehled příjmů a výdajů z/do EU (v mil. EUR).....	47
Obrázek 18: Vývoj veřejných výdajů v ČR a Švédsku v letech 2012-2021 (v % HDP).....	47
Obrázek 19: Vývoj veřejného deficitu ve Švédsku v letech 2012–2021 (v mil. SEK)	48
Obrázek 20: Čtvrtletní vývoj veřejného deficitu ve Švédsku v roce 2020 (v mil. SEK).....	49
Obrázek 21: Vývoj veřejného deficitu v České republice v letech 2012–2021 (v mil. Kč).....	50
Obrázek 22: Čtvrtletní vývoj veřejného deficitu v České republice v roce 2020 (v mil. Kč) ..	51
Obrázek 23: Vývoj veřejného deficitu ČR a Švédska v letech 2012-2021 (v % HDP)	52
Obrázek 24: Porovnání veřejného deficitu v zemích EU v roce 2020 (v % HDP).....	52
Obrázek 25: Vývoj veřejného dluhu ve Švédsku v letech 2012-2021 (v mld. SEK)	53
Obrázek 26: Vývoj veřejného dluhu v České republice v letech 2012-2021 (v mld. Kč).....	54
Obrázek 27: Porovnání veřejného dluhu v zemích EU v roce 2020 (v % HDP).....	55
Obrázek 28: Vývoj veřejného dluhu ČR a Švédska v letech 2012-2021 (v % HDP).....	56

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

HDP	Hrubý domácí produkt
EU	Evropská unie
COFOG	Klasifikace funkcí vládních institucí
Sb.	Sbírka zákonů
EET	Elektronická evidence tržeb
NATO	North Atlantic Treaty Organization
OSN	Organizace spojených národů
SEK	Švédská koruna
PPS	Standard kupní síly
PES	Protiepidemický systém
DPH	Daň z přidané hodnoty
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury

ÚVOD

Téma s názvem „Postavení vybraného státu ve světové ekonomice“ jsem si zvolila z důvodu aktuálnosti a jeho zajímavosti. Jako zkoumanou zemi jsem si vybrala Švédsko, které je známé svou vyspělou ekonomikou a vysokou životní úrovní. Pro lepší představu jsem základní parametry švédské ekonomiky porovnávala s ekonomikou českou. Hlavní zkoumanou složkou jsou veřejné finance, které v posledních dvou letech zažily velké změny. Veřejné finance jsou důležitým tématem, protože se prolínají i do běžného života lidí. Získané údaje státu Švédska jsou porovnávány s údaji z České republiky.

Hlavním cílem práce je zjistit postavení Švédska ve světovém měřítku a jak si vede v porovnání s Českou republikou. Do analýzy jsou zahrnuty dopady pandemie COVID-19. V posledních dvou letech pandemie celosvětově způsobila výkyvy ekonomiky. Pandemie způsobila po světě nesčetné množství úmrtí, oslabení mezinárodního obchodu a uzavření hranic, které mělo vliv na omezení turistiky a omezení výroby ve výrobních podnicích. Tato problematika je v práci obsažena především kvůli aktuálnosti a vysokého zásahu do vývoje státu. Do analýzy je také okrajově zahrnuta predikce dopadů války na Ukrajině, která od roku 2022 má vliv na vývoj ekonomiky.

Práce se v první části zaměřuje na základní pojmy, které je důležité definovat pro navazující analýzu v druhé části. Zprvu jsou stanoveny metodiky, které budou v průběhu práce použity. Následně jsou definovány veřejné finance, jejich charakteristika a základní funkce. Spolu s nimi jsou představeny veřejné příjmy, výdaje, deficit a dluh. Další kapitola se věnuje makroekonomickým ukazatelům, kde jsou definovány základní ukazatele, význam HDP, inflace, nezaměstnanosti a platební bilance.

V druhé části se práce zaměřuje na samotnou analýzu a komparaci makroekonomických ukazatelů a ukazatelů veřejných financí. Praktická část pracuje s konkrétními hodnotami a pro lepší orientaci jsou v práci použity tabulky a grafy. Na začátku je představeno Švédsko spolu s jeho politickým systémem a postavením v mezinárodním společenství. Práce dále navazuje na vývoj populace. Další kapitola je věnována pandemii COVID-19. V této kapitole je představeno, jaká opatření nastavila švédská vláda a jaká česká vláda. Švédská vláda nastavila politiku opatření formou doporučení a česká vláda formou nařízení. Působení těchto opatření je vidět na vývoji ekonomiky ve státech. V následující kapitole je analyzován vývoj makroekonomických ukazatelů. Ukazatelé jsou zde porovnány v řádu 10 let, až do roku 2022. Závěrečná kapitola se soustředí na analýzu vývoje veřejných financí. Veřejné příjmy, výdaje,

deficit a dluh Švédska a České republiky je porovnán v řádu 10 let, až do roku 2021. Závěrem práce jsou stanoveny predikce budoucího vývoje ekonomiky Švédska.

1 METODIKA A CÍLE

Cílem této části diplomové práce bude popsání veškerých pojmů z oblasti veřejných financí a makroekonomických ukazatelů. Obecné představení těchto pojmů bude nápomocné pro určení postavení Švédska ve světové ekonomice. Struktura této kapitoly je sestavená tak, aby postupovala od obecných pojmů ke konkrétním.

Švédsko, jako zemi pro porovnání jejího postavení, jsem zvolila hned z několika důvodů. Švédsko má velice vysokou životní úroveň, pozitivní podnikatelské prostředí a sociální jistoty. Díky efektivnímu využití přírodních zdrojů a účinné hospodářské politiky patří mezi nejrozvinutější ekonomiky na světě. Trh země je jak strukturou, tak velikostí přibližný tomu českému. Švédsko je země, která je nezávislá na exportu služeb a zboží, oproti tomu ČR je na exportu závislá (podílem exportu a importu na HDP).

Práce se především bude zaměřovat na Švédsko, jaké má ekonomické postavení v porovnání s Českou republikou a Evropskou unií. Díky tomuto porovnání lze dojít k závěru, jak si stojí Švédská ekonomika ve světovém měřítku. Pro komparaci postavení Švédska je vhodné rovněž uvést určité informace o České republice a EU.

Česká republika má 10 538 275 počet obyvatel a rozlohu 78 866 km². Politický systém je parlamentní republika. Představuje malou, avšak vyspělou průmyslově orientovanou ekonomiku. Nejdůležitějším průmyslovým odvětvím je strojírenství, především je v ČR nejrozšířenější automobilový průmysl. Dozor nad veřejnými financemi má Ministerstvo financí, které provádí finanční kontrolu, přezkoumává hospodaření a poskytuje správu finančních prostředků (hrad, 2022).

Evropská unie je mezinárodní organizace, která seskupuje 27 zemí. Jejím cílem je podpora míru a bezpečnosti ve všech státech EU. Členské státy EU mohou mezi sebou i s okolním světem volně obchodovat. EU patří s Čínou a USA mezi tahouny v mezinárodním obchodě. Přibližně 14 % obchodu se zbožím připadá právě na EU (european-union, 2022 a).

Pro dosažení cíle zhodnocení postavení Švédska v EU a ve světové ekonomice bude nutné použít následující metody práce: literární rešerše, komparaci, syntézu a indukci.

Literární rešerše

Cílem této metody je vytvoření kritického přehledu aktuálních znalostí o daném tématu. Rešerše se nachází ve vědecky orientované literatuře a při tvorbě výzkumných projektů. Snaží se čtenáři přiblížit přehled o současné literatuře a zvoleném tématu, ke kterému poskytuje

veškeré podklady. Na jejich základě vyhodnotí navržený budoucího výzkumu. Charakteristickými znaky literární rešerše jsou logicky navazující odstavce, relevantní bibliografické odkazy ve vhodném formátu, použití odborné terminologie, syntézou předložené informace, ucelený a objektivní přehled výzkumu dosavadní problematiky (Jersáková, 2013).

Literární rešerši lze rozlišovat podle následných hledisek (Zeman, 2013):

1. času – jednorázová rešerše (za dané období) nebo průběžná rešerše (od určitého data do budoucnosti),
2. zahrnutého materiálu – dělí se na úplnou, výběrovou a orientační rešerši,
3. použitých pramenů – bibliografická (citace) a faktografická rešerše (data, fakta a informace o jevech a věcech),
4. druhu dokumentů – druhově komplexní (záznam veškerých druhů dokumentů), jednodruhová (záznamy jednotného druhu) a vícedruhová rešerše (záznamy dvou nebo více druhů),
5. technologie zpracování – klasická (je vypracována podle tištěných sekundárních nebo terciálních zdrojů) a strojová rešerše (je vypracována za použití počítačů).

Při zpracování této diplomové práce bude použita literární rešerše použitých pramenů a technologie zpracování.

Komparace

Zvolený ukazatel je možné porovnávat hned z několika statistických hledisek. Jedním ze způsobů, jak komparaci využít je pro porovnání problémů, hypotéz a názorů. Většinou tím autor vyjadřuje svůj postoj k dané tématice. Pro definování pojmu lze použít komparaci z různých autorských pohledů na danou problematiku. Tento způsob se spíše využívá v teoretické části, kde se představuje cíl a definice práce. Druhý způsob srovnávání je použit v praktické části, kde měří, objektivizuje a zjišťuje informace. Využívá se pro srovnávání makroekonomických ukazatelů a veřejných financí ve světě (Zeman, 2013).

Komparace patří mezi jednu z nejvyužívanějších metod této práce. Používá se tehdy, kdy je třeba zjistit a posoudit pohled na danou věc a provést porovnání této věci.

Syntéza

Synek (2002) definuje syntézu jako sjednocení dílčích částí do jednoho celku. Díky ní je snadnější odhadnout interní zákonitosti fungování a vývoje daného jevu. Pro vypracování poznatků a výzkumem získaných faktů lze použít analytické metody, do kterých lze řadit tyto analýzy:

- Klasifikační – řadí jednotlivé jevy do skupin nebo naopak,
- Vztahová – zabývá se závislostmi mezi jevy,
- Odvětvová – zabývá se vlivem dílčích trendů makroekonomických nebo mikroekonomických faktorů.

Indukce

Indukce postupuje od zkoumání jednotlivých částí, k vyvození obecného závěru. Odvozuje obecná tvrzení z ověřených materiálů podle poznatků o jednotlivostech. Formuluje obecné závěry, které napomáhají pro zkoumané jevy. Čím je indukce úplnější, tím je kvalitnější (Zeman, 2013).

Diplomová práce bude sestavena za pomoci těchto odborných metodik práce. Pro začátek je důležité si vymezit určité pojmy, které se týkají diplomové práce. Nejprve budou představeny veřejné finance.

1.1 Charakteristika veřejných financí

Veřejné finance jsou celkově široký pojem, na který lze nahlížet z více úhlů. Dle Dvořáka (2008) jsou veřejné finance peněžní vztahy, na kterých se podílí stát. Mezi charakteristické rysy patří nenávratnost, nedobrovolnost a neekvivalence. Díky těmto rysům se veřejné finance odlišují od financí podnikových.

Princip nenávratnosti je jedna z forem finančních vztahů, které jsou spojovány s veřejnými financemi. Princip spočívá v odvedení platby bez protiplnění, typickým příkladem je daňová povinnost (Hrdý a Krechovská, 2016).

S principem nenávratnosti úzce souvisí princip neekvivalence. Ekonomický subjekt odvede zákonem danou výši daně, ale neexistuje pro něj záruka, že dané služby může čerpat ve výši daně. Pro občany tedy přínos z veřejného sektoru nezáleží na odvedených platbách do veřejného sektoru (Dvořák, 2008).

Třetím a posledním principem je nedobrovolnost. Ta plyne ze skutečnosti, že se ekonomický subjekt do peněžních operací nezapojuje svobodně (Dvořák, 2008). Platby do veřejného sektoru jsou tedy zákonem povinné. Stát využívá svého mocenského postavení, aby mohl získat prostředky na výkon své funkce (Hejduková, 2015).

Černohorský (2020) uvádí, že veřejné finance jsou specifické tím, jak tvoří a obhospodařují finanční fondy. Fondy jsou tvořeny výnosy z daní a jsou přerozdělovány tak, aby zajistily veřejné statky. Cílem přerozdělování je efektivně rozdělit finance, které by měly do jisté míry zmírnit sociální nerovnosti ve společnosti. Efektivnost se zde neposuzuje dle zisku, nýbrž podle přínosu pro společnost.

Peková (2005, str. 15) tvrdí, že veřejné finance jsou „jedním z nástrojů veřejné politiky, nástrojem hospodářské politiky státu, jejíž součástí je v posledních více než 70 letech i stabilizační politika využívající i nástroje veřejných financí“.

Musgrave a Musgrave (1989) uvádí tři základní funkce veřejných financí. Mezi tyto funkce patří:

- Alokační funkce – zaměřuje se na zabezpečení veřejných statků. Snahou této funkce je zvýšit efektivnost tržní alokace zdrojů. Jde tedy o postup, kde se získané zdroje rozdělují na financování soukromých či veřejných statků.
- Distribuční funkce – je provedena prostřednictvím daňové soustavy a sociálními převody. Společnost rozděluje důchody a bohatství na základě toho co považuje za spravedlivé rozdělení.
- Stabilizační funkce – využívá prostředky státního rozpočtu pro zajištění cílů jako jsou přijatelná míra ekonomického růstu, vysoká nezaměstnanost a žádoucí míra stability cenové hladiny.

1.1.1 Veřejný rozpočet

Dle Maaytové a kol. (2015) si lze veřejný rozpočet představit jako finanční plán na určité rozpočtové období. Cílem tohoto plánu jsou výdajové aktivity, získávání zdrojů, jejich cílené rozdělování a využití. Lze tedy zjednodušeně říci, že veřejný rozpočet je tvořen příjmy a výdaji.

Na veřejný rozpočet se může pohlížet z více různých perspektiv (Maaytová a kol., 2015):

- Pohled systémový – představuje výsledné hospodaření daného fondu za určité období. Saldo může být aktivní (příjmy převyšují nad výdaji), pasivní (výdaje převyšují nad příjmy) a vyrovnaný (příjmy a výdaje se rovnají).
- Pohled institucionální – rozpočet je rozdělený na centralizovaný (státní rozpočet) a decentralizovaný (rozpočty územních samospráv).
- Pohled finanční – rozpočet finančního plánu, který je možno dále dělit.
- Pohled procesní – pravidla rozpočtu pro sestavení, kontrolu a schválení rozpočtů.

1.1.2 Veřejné příjmy

Veřejné příjmy představují příjmy do veřejných rozpočtů, které jsou tvořeny rozpočty obcí a krajů, státních rozpočtů, rozpočtů zdravotních pojišťoven a parafiskálních fondů. Cílem příjmů je především zajistit takové množství financí, aby pokryly veřejné výdaje. Tyto výdaje se dále alokují na nutné veřejné statky. Jestliže výdaje nelze pokrýt alespoň minimální výší příjmů z veřejného rozpočtu, poté vzniká deficit a z celkové kumulace deficitu se vytvoří veřejný dluh. Nejvýznamnější částí příjmů jsou daně. Dále jsou příjmy tvořeny ze cla, odvodů, poplatků, dávek, pokut, výnosy z emisí státních cenných papírů a příjmy z veřejného podnikání (Opletalová, Svoboda, 2007).

Daňové příjmy tvoří největší objem peněžních prostředků, které jsou součástí státního rozpočtu. Při plánování těchto příjmů, se musí zohledňovat dopad ekonomického cyklu (monitor, 2020). Daně jsou vybírány státem a jejich výběr je ustanoven v zákoně. Poplatník (ekonomický subjekt) zaplatí jednostranný transfer do veřejného sektoru a jeho cíl je neúčelový, protože daň nemá konkrétní cíl plnění. Hlavními rysy daní jsou podle předchozích definicí jejich neekvivalence, nedobrovolnost a nenávratnost (Hamerníková a Maaytová, 2007).

1.1.3 Veřejné výdaje

Maaytová a kol. (2015) uvádí, že veřejné výdaje představují aktivitu veřejných financí, které vystupují z veřejných rozpočtů. Jejich smyslem je pokrytí cílů jednotlivých veřejných politik. Jde o veřejnou politiku, která je na úrovni centrální vlády, ale i na úrovni samospráv. Dle Pekové (2011) lze veřejné výdaje definovat jako finanční vazby, které se týkají přerozdělování a využívání veřejných rozpočtů a mimorozpočtových fondů. Dané fondy se využívají k financování cílených projektů a programů, jež jsou celé hrazené veřejnými výdaji bez finanční spoluúčasti.

Podle Rojíčka (2016) tvoří veřejné výdaje transfery domácnostem, transfery podnikové sféry, financování veřejných statků, platby úroků z veřejného dluhu, platby a příspěvky nadnárodním institucím. Do transferů spadají především důchody, sociální podpory a příspěvky v nezaměstnanosti. Do podnikových transferů spadají hmotné či finanční podpory určitého hospodářského odvětví.

Výdaje je nezbytné dále rozdělit na mandatorní, nemandatorní a quasi-mandatorní.

Mandatorní výdaje

Stát je dle zákona povinen zajišťovat mandatorní výdaje. Mezi tyto výdaje spadají sociální transfery (důchodové pojištění, nemocenské dávky, sociální podpora apod.), výdaje na obsluhu státního dluhu a odvody do rozpočtu EU.

Nemandatorní výdaje

Jsou to výdaje, díky kterým může vláda reagovat na hospodářský vývoj a ovlivňovat jimi rozvoj společnosti a ekonomiky (školství, sport, dopravní infrastruktura apod.)

Quasi-mandatorní výdaje

Tyto výdaje nejsou v zákoně přímo ustanoveny, ale jsou považovány za nutné výdaje. Jejich cílem je zabezpečit fungování státu. Patří mezi ně výdaje na obranu státu, platy státních zaměstnanců a pracovníků příspěvkových organizací (mfcf, 2021).

1.1.4 Veřejný deficit

Jak je již výše zmíněno, veřejné výdaje jsou kryty zdroji z veřejných příjmů. Pokud nastane záporná bilance, kdy veřejné výdaje budou vyšší než veřejné příjmy, taková bilance je nazývána deficit. Pokud jsou rozpočtové příjmy vyšší než rozpočtové výdaje, tehdy nastává kladná bilance. Tento typ nerovnováhy je nazýván přebytek.

Při sledování krátkodobé nerovnováhy rozpočtu lze deficit rozdělit do třech druhů. První druh je salda je navržené vládou, které bylo schválené parlamentem. Ukazuje plán vlády pro hospodaření s veřejnými financemi. Do těchto plánů jsou také zahrnuty odborné odhady makroekonomů. Důsledkem peněžních toků, které vznikají v průběhu rozpočtového roku vzniká druhý typ salda. Třetí druh salda, vzniká na konci rozpočtového roku, ukazuje výsledek hospodaření vlády a současně představuje působení vnějších vlivů.

Deficit lze klasifikovat podle různých kritérií. Může být členěn na deficit skutečný, strukturální a cyklický.

Skutečný, strukturální, cyklický deficit

Skutečný rozpočet udává v daném období skutečné příjmy a výdaje. Jaké by byly příjmy a výdaje, pokud by ekonomika fungovala na hladině potenciálního produktu, to udává strukturální rozpočet. Cyklický deficit vzniká na základě vlivu hospodářského cyklu na ekonomiku. Měří rozdíly mezi příjmy a výdaji, které vznikají důsledkem pohybu nad nebo pod potenciální úroveň produktu. Cyklicky očištěný deficit lze popsat jako část deficitu, který zůstane po odečtení cyklické složky od celkové hodnoty deficitu (Maaytová a kol. 2015).

1.1.5 Veřejný dluh

Dle Černohorského (2020) je veřejný dluh tvořen veškerými závazky veřejných rozpočtů, které spadají do veřejného sektoru vzhledem k ostatním subjektům. V praxi se často jedná o státní dluh, který představuje 90 % veřejného dluhu. Státní dluh je pohledávka ostatních subjektů proti centrální vládě. Buchta (2016) dodává, že státní dluh je vytvořen z deficitů státního rozpočtu a státních fondů.

Ekonomové při sledování veřejného dluhu používají podíl dluhu na HDP a většinou je vyjádřen dluhem hrubým. Problém může nastat tehdy, kdy zahraniční pohledávky jsou nedosažitelné. Hodnota dluhu může být také ovlivněna nárůstem inflace, která sníží reálnou hodnotu veřejného dluhu. Jeho nárůst může být způsoben ekonomickou situací v zemi (politická situace, fiskální politika a demografický vývoj (Peková, 2011).

Deficity státního rozpočtu jsou hlavním důvodem nárůstu a vzniku veřejného dluhu. Důvody vzniku a nárůstu deficitu lze obecně rozdělit do dvou skupin. Příčiny vzniklé činností vlády (aktivní příčiny) či na nich nezávislé (pasivní příčiny). Do aktivních skupin lze zařadit expanzivní fiskální politiku, vládní populismus, provádění reform (veřejné finance, důchodový systém apod.) a řešení problémů daných sektorů ekonomiky. Mezi pasivní skupinu patří pokles ekonomiky, mimořádné události a úroky ze státního dluhu (Černohorský, 2020).

Ve světě není mnoho států, které by vykazovaly nulový státní dluh. Jedná se spíše o raritu, pokud stát nemá žádný státní dluh. Pro financování dluhu si mnoho států musí finanční prostředky půjčovat nebo dluh pokrýt z jiných finančních prostředků. Černohorský (2020) uvádí, že nejčastější formou krytí, je emise státních dluhopisů. Princip je založen na půjčení peněz od soukromých subjektů, které si stát pomocí emise dluhopisů půjčí na dané delší období. Tyto státní dluhopisy jsou především poskytovány ekonomickými subjekty, mezi které lze zařadit banky, penzijní fondy, pojišťovny apod. Tím, že je dlužníkem stát jsou emise vysoce poptávané a mají nízkou míru rizika. Dalším způsobem pokrytí dluhu je sjednání úvěru. Ten

je zpravidla poskytován skupinami Světových bank, Mezinárodním měnovým fondem, Evropskou investiční bankou a jinými mezinárodními finančními institucemi.

Důsledky veřejného dluhu jsou nyní kvůli koronavirové krizi zřetelné více než kdy dřív. V řadě zemí je velikost dluhu stále dost vysoká. Dluh působí na státní rozpočet a pokud je daný rozpočet nevyrovnaný, může dojít k posílení rozpočtového deficitu na další období. Podle Pekové (2005) jsou důsledky veřejného dluhu tyto:

- rozpočtové – zatěžují více veřejné výdaje, protože stát má povinnost hradit úroky. Vláda tyto úroky nemůže ovlivnit, protože jsou exogenním faktorem. Úroky mají vliv na růst veřejného dluhu na HDP;
- redistribuční – státní dluhopisy vlastní jen část ekonomických subjektů, zatímco úroky z dluhu hradí veškeré subjekty ve formě daní. Dochází tedy k redistribuci důchodů, platí všichni, ale užitek z toho mají pouze některé movitější subjekty;
- fiskální – destabilizační – pokud deficit stále trvá a není možnost jeho monetizace poté tato skutečnost vede k fiskální nerovnováze a růstu podílu dluhu na HDP;
- změna struktury portfolia – ostatní aktiva z portfolia soukromého sektoru jsou nahrazena veřejnými penězi;
- inflace.

Po představení definicí k veřejným financím (příjmům, výdajům, deficitu a dluhu) je důležité navázat na přiblížení důležitých makroekonomických ukazatelů. V následující podkapitole jsou jednotlivě představeny pojmy inflace, nezaměstnanost, platební bilance a hrubý domácí produkt.

1.2 Charakteristika makroekonomických ukazatelů

Pavelka (2010) definuje, že cílem světových ekonomik je kladný hospodářský vývoj. Jak se rozvíjí národní hospodářství zajímá především politiky, manažery, podnikatele, občany a instituce. Například manažer chce znát vývoj svých investic a politik usiluje o znovuzvolení. Běžný občan se soustředí na jednodušší cíle. Chtěl by mít jisté zaměstnání, důchody a výši mzdy.

Makroekonomie se věnuje mimo jiného i oblastí zkoumání ekonomického systému jako celku. Využitím těchto ukazatelů je poskytnutí širšího přehledu na mezinárodním trhu a vypracování úplné makroekonomické analýzy. Důležitou součástí systému jsou makroekonomické subjekty, které jsou dle Brčáka aj. (2020) domácnosti, firmy, vláda a zahraničí.

Z hlediska makroekonomické teorie a statistické praxe, lze makroekonomické ukazatele posuzovat na základě míry ekonomického výkonu dané země. (Brčák aj., 2020) Jejich cílem je zabezpečení ekonomické stability země. Mezi tyto ukazatele patří (Pavelka, 2010):

- HDP,
- inflace,
- nezaměstnanost,
- platební bilance.

Dle Slaného (2003) je makroekonomická analýza definována jako aplikace ekonomické teorie a jevů v ekonomických systémech, a každá analýza vychází z mikroekonomických základů.

1.2.1 Hrubý domácí produkt

Konkrétním výstupem v různých podobách statků a služeb se zjistí výsledek fungování dané ekonomiky za určité období. Důležité je, aby výstup byl správně vyčíslen a vyjádřen nejlépe v peněžních jednotkách. Statky, které byly v určitém období vyrobeny, následně využity a změněny, se nazývají meziprodukty. Výrobky, které se využily k investicím a byly zakoupeny konečným uživatelem se nazývají finální produkty. (Brčák aj., 2020)

HDP zjišťuje objem již zmíněné finální produkce, která byla vytvořena výrobními faktory za určité období s působením na území státu. Není však důležité, kterého národa příslušník vlastní výrobní faktor je. Lepší přehled o vývoji ekonomiky udává tempo růstu HDP, které ukazuje procentní změnu HDP mezi předchozím a současným rokem. Dalším ukazatelem, který udává jeho vývoj, je HDP na obyvatele, kde je celkové HDP vyděleno počtem obyvatel daného státu.

Produkt lze vyjadřovat jako nominální a reálný. Nominální produkt se vyjadřuje v běžných cenách a jeho velikost se mění na základě změn tržních cen služeb, výrobků a změn objemů koupených výrobků a služeb. Reálný produkt představuje ceny ve srovnatelných cenách. Je očištěn od inflace a značí skutečný nárůst produktu během období. Jeho velikost se mění v souvislosti s objemem a strukturou vyrobených výrobků a služeb (Rusmichová a Soukup, 2002).

Životní úroveň nemá žádnou stanovenou definici. Lze si ji představit jako blahobyt daného obyvatele ve státě. Pro obyvatele může být blahobytem dobrá úroveň školství, široká škála pracovních pozic, možnost stejnopohlavního manželství atd. Lze ji specifikovat podle ceny

vybraného zboží a služeb, který se porovná s výší příjmů obyvatelstva v jednotlivých zemích. Pro lepší představu se udává ve společné imaginární měně PPS (european-union,2022 b). V tabulce pod odstavcem jsou uvedeny životní úrovně Švédska a České republiky. EU je 100 % a podle této hranice se porovnávají ostatní státy, jestli 100 % dosahují nebo přesahují. Jak je v tabulce vidět, Česká republika 100 % nedosahuje a drží se pod hranicí EU. Za posledních 10 let životní úroveň v Česku postupně roste. Švédsko oproti ČR drží životní úroveň nad 100 %.

Tabulka 1: Životní úroveň (HDP v paritě kupní síly PPS)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
EU	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
ČR	84	86	88	89	89	91	92	93	93	92
Švédsko	130	128	127	128	124	122	120	119	122	123

zdroj: upraveno podle (eurostat, 2023 a)

Jak lze z tabulky vidět Švédsko má oproti ČR vyšší životní úroveň. Oproti ČR má vyšší genderovou rovnováhu. Podle transparency international má Švédsko nízkou míru korupce a jako země jsou lídři v inovacích (transparency, 2023). Podle indexu AgeWatch je Švédsko dobré místo k zestárnutí (helpage, 2023).

1.2.2 Inflace

Pojem inflace lze definovat jako všeobecné zvyšování cenové hladiny. Jurečka a Jánošíková (2004, str. 89) tvrdí, že „*inflace je poruchou rovnováhy základních makroekonomických veličin, která se nejzřetelněji projevuje růstem cen.*“

Žádná přímá ztráta vyrobeného produktu dopadem zvětšení cenové hladiny neexistuje (jako tomu je u nezaměstnanosti). Inflace vyskytující se ve velkém rozsahu zásadně působí na ustálení ekonomiky. Může ochromit klasické fungování tržního systému a ohrozit i jeho existenci. Inflace je jeden z nejsledovanějších a nejlépe sledovaných makroekonomických ukazatelů. (Soukup aj., 2018).

Inflace přímo ovlivňuje běžný život všech občanů. Působí na jejich rozhodování a zapříčiňuje zvýšení výdajů na každý den. Zvýšená cenová hladina je ihned k povšimnutí na cenách v supermarketech, ale i ostatních často kupovaných statků a služeb. Oproti tomu změny v míře nezaměstnanosti jsou skryty, ačkoli mohou také způsobit růst cenové hladiny. Avšak

samostatná inflace nemusí být vždy velký problém, v případě deflace (opak inflace, snížení cenové hladiny) může dojít k horším dopadům (Rojíček aj., 2016).

Rojíček aj., (2016) mluví o příčinách vzniku inflace a rozdělují je na dva typy (inflace poptávková a nabídková). Pokud vzroste spotřeba domácností, soukromých investice a výdajů státu může nastat poptávková inflace. Oproti tomu nabídkovou inflaci mohou způsobit příliš vysoké mzdy, import statků a služeb nebo nízká produktivita práce, zhoršení měnového kurzu. Příčinou inflace mohou být jak vnitřní, tak i vnější faktory. Do vnitřních příčin lze zařadit ty, které způsobily disbalanci mezi poptávkou a nabídkou. Většinou se tyto příčiny mohou nacházet na straně nabídky ve formě zvýšených výrobních nákladů. Do vnějších faktorů patří růst cen na přivážené potravinářské výrobky a suroviny (protože ovlivňují spotřebitelské ceny a výrobní náklady). Na cenové pružnosti domácí poptávky závisí, jak moc právě tento faktor ovlivňuje změnu cenové hladiny.

1.2.3 Nezaměstnanost

Jurečka (2017) udává, že nezaměstnanost je komplexní ekonomický problém, který hraje v životě lidí klíčovou roli. Jeden z mezníků je právě vstup nebo výstup do ekonomické aktivity.

Za nezaměstnané osoby lze považovat osoby starší 15 let, které splňují tyto základní podmínky, jak níže uvádí Mach (2001):

- aktivně hledaly práci,
- byly bez výdělečné činnosti,
- byly schopny k nástupu do práce.

Dle czso (2022) se míra nezaměstnanosti definuje jako podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Pro zjištění nezaměstnanosti jsou různé metodiky. Jedna vychází z dat úřadů práce tzv. registrovaná míra nezaměstnanosti a druhá vychází z údajů zjištěných Statistickým úřadem tzv. obecná míra nezaměstnanosti. Je to procentuální ukazatel, který udává podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle.

1.2.4 Platební bilance

Ekonomiky zemí jsou s postupem času více propojené, především jsou spojovány obchodními kanály. Obchodní kanál značí produkci, která je vyrobena v tuzemsku a část je exportovaná do zahraničí. Jednoduše řečeno je to import a export zboží a služeb (Konečný, 1992). Jurečka

(2017) definuje platební bilanci jako ekonomickou transakci mezi domácí ekonomikou a světem.

Platební bilanci lze definovat jako komplexní výkaz zahraničních operací institucí a obyvatel dané země. (Konečný, 1992)

Durčáková a Mandel (2010) tvrdí, že platební bilancí se vytváří klíčová statistika. Na základě ní lze klasifikovat vnější ekonomickou stabilitu země. Krátkodobě předvídá kapacitu trhu dané země. Platební bilance má vliv na vývoj devizového kursu.

2 ŠVÉDSKO

Tato kapitola bude pojednávat o základních informacích o Švédsku, které je potřebné znát pro určení postavení země ve světové ekonomice.

Švédské království je konstituční monarchie. Má vysoce vyvinutou ekonomiku a v Evropské unii patří do první desítky zemí podle výše tempa růstu HDP v roce 2022. Švédsko, je jedna ze zemí s nejlepší životní úrovní na světě.

V zemi je podporována exportní ekonomika a volný trh. Do zahraničí se vyváží většina švédských výrobků. Typickými rysy švédského trhu je kladení důrazu na brand, design a kvalitu. Přístup zákazníka k trhu je spíše konzervativní a upřednostňuje především domácí výrobky.

Švédsko se řadí dle indexu prosperity mezi tři nejvyspělejší ekonomiky v Evropě. První příčku obsadilo Dánsko a druhou Norsko. Země se vyznačuje diverzitou, liberálním postojem k obchodu a vysokou životní úrovní (prosperity, 2021). Vysoká životní úroveň ve Švédsku se projevuje především kvalitou života, pracovními příležitostmi, partnerstvím, školstvím. V číslech ji vyjadřuje HDP na obyvatele.

Přestože země kvůli covidu zaznamenala v roce 2020 pokles HDP, nyní se Švédsko již zotavuje z krize. Tento pokles byl v porovnání s ostatními státy EU jedním z nejnižších v Evropské unii. Důvod rychlého zotavení trhu a nízkého propadu HDP je ten, že země do pandemické krize vstupovala se zdravou ekonomikou a financemi (businessinfo, 2022).

2.1 Politický systém

Vláda Švédska je orgánem výkonné moci. Každý má stejná práva a může svobodně zkoumat, jak politici a veřejné orgány uplatňují svou moc. Volby jsou konané každé čtyři roky.

Politický systém se ve Švédsku podobně jako i v jiných zemích se dělí na výkonodárnou, soudní a zákonodárnou moc. Švédská ústava upravuje vztahy mezi těmito mocemi. Ústavu tvoří čtyři základní zákony: zákon o nástupnictví, zákon o svobodě tisku a základní zákon o svobodě projevu (sweden, 2021).

Parlament

Parlament rozhoduje o zákonech. Vláda předkládá parlamentu návrhy nových zákonů a novel zákonů. Parlament má 349 poslanců a je primárním reprezentativním fórem Švédska. Volí se

na základě přímých voleb a na základě volebního práva pro všechny občany nad 18 let, kteří jsou obyvateli Švédska.

Strana musí ve volbách získat alespoň 4 % všech hlasů, aby získala zastoupení v parlamentu. Toto pravidlo má zabránit vstupu velmi malým stranám (sweden, 2021).

2.2 Postavení Švédska v mezinárodním společenství

Švédsko je součástí mnoha významných světových organizací jako jsou například OSN, WTO, EU, Severské rady, Rady Evropy atd...Švédsko doposud nebylo součástí organizace NATO pouze spolupracovalo vzájemně na obranné politice. Cílem NATO byla podpora míru a koordinace zahraničních operací a misí. V roce 2022, po útoku Ruska na Ukrajinu, Švédsko požádalo o vstup do NATO. V červenci tohoto roku potvrdilo Švédsko ochotu a schopnost plnit politické, právní a vojenské závazky plynoucí z členství NATO (Nato, 2022).

Dalším podstatným uskupením je Organizace spojených národů. OSN soustředí svou činnost pro řešení globálních výzev. Prostřednictvím této skupiny Švédsko přispívá k předcházení konfliktů, mírovému úsilí, obnově států zasažených konfliktem a nešíření zbraní hromadného ničení. Je pro ně také důležitým kanálem pro humanitární práci a úsilí v boji proti chudobě, podpoře udržitelného rozvoje a změně klimatu. Dalšími důležitými prioritami pro Švédsko v OSN jsou lidská práva, mezinárodní právo a rovnost pohlaví.

Pro Švédsko je další důležitou organizací SIDA, jedná se o švédskou vládní agenturu pro rozvojovou spolupráci. Usiluje o snížení chudoby a útlaku po celém světě. Spolupracuje s řadou různých organizací, vládními úřady a soukromým sektorem. Investuje do udržitelného rozvoje pro všechny lidi. Agentura spolupracuje přibližně s 35 zeměmi v Africe, Asii, Evropě a Latinské Americe. Poskytuje humanitární pomoc tam, kde je momentálně potřeba (government, 2022 a).

Od doby, co začala agrese Ruska na Ukrajinu, Švédsko poskytlo vojenskou, civilní a humanitární podporu pro Ukrajinu. Od února roku 2022 přispělo Švédsko více než 21,5 mld. SEK. Spolu s EU přijalo Švédsko také makroekonomickou podporu a několik sankčních balíčků proti Rusku. Švédsko usiluje o to, aby bylo Rusko odpovědné za zločiny spáchané na Ukrajině. Švédsko podporuje několik iniciativ např. vyjádřilo podporu pro vyšetřování Ruska Mezinárodním trestním soudem, zřízení tribunálu pro trestné činy agrese, spolupráci při dokumentování a shromažďování důkazů (government, 2023).

2.3 Obyvatelstvo

Ve Švédsku podle Worldometers žilo k 31. 12. 2020, přes 10 miliónů obyvatel. Worldometers předpokládá do budoucna rostoucí tendenci množství obyvatelstva. Vývoj obyvatel od roku 1965 až po rok 2020 je znázorněno v tabulce č. 2.

Historicky bylo Švédsko bezpečným útočištěm pro uprchlíky. Kanada, Austrálie a Švédsko je trojice zemí, které přijaly nejvíce uprchlíků na obyvatele. Uprchlíci žádají o azyl především ze Sýrie, Iráku a Afghánistánu. Příchod uprchlíků má především vliv na politiku a společnost (Thomsonová, 2020).

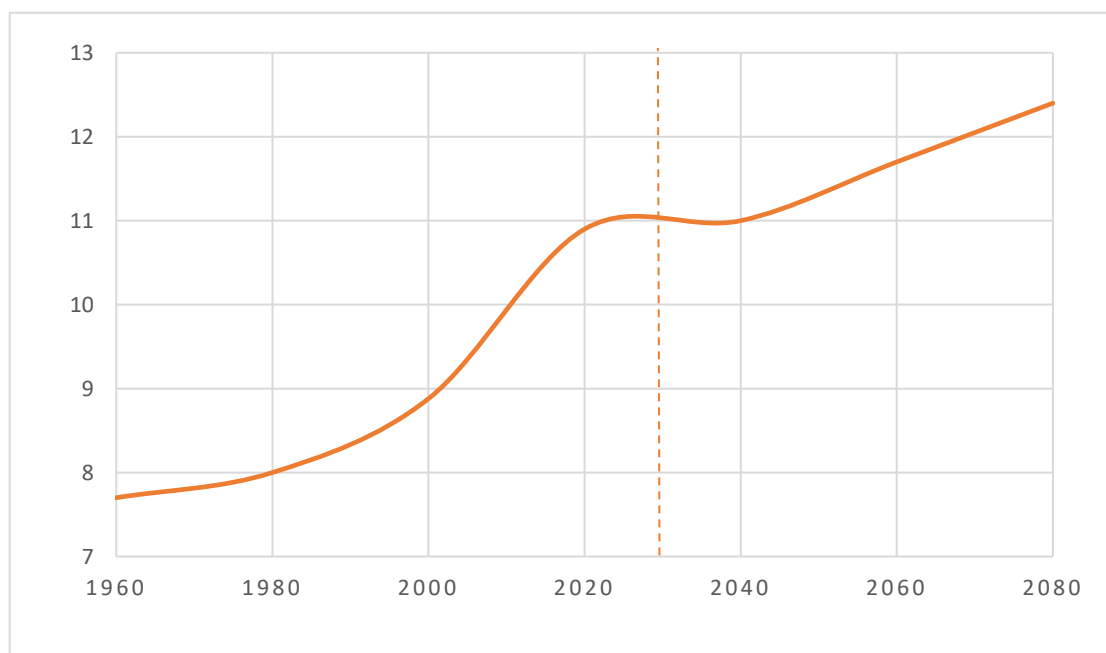
Tabulka 2: Vývoj populace ve Švédsku (v mil.)

Rok	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000
Populace	7,7	8	8,1	8,31	8,35	8,5	8,83	8,88
Rok	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Populace	9	9,3	9,7	9,8	9,9	9,97	10,03	10,09

Zdroj: upraveno podle (worldometers, 2022)

Předpokládá se, že Švédská populace bude do konce století stále růst. Populace by měla do roku 2050 dosáhnout okolo 11,3 milionu lidí. Od roku 2019 do roku 2020 přibylo přibližně 63 000 lidí. Kvůli nízké porodnosti však švédská populace stárne.

Obrázek 1: Vývoj švédské populace od roku 1960–2080 (v mil.)

Zdroj: upraveno podle (worldpopulationreview, 2022)

Od roku 2012 se počet obyvatel ve Švédsku zvýšil přibližně o 0,85 %. Tento vzrůst je důsledkem přistěhovalectví. Většina lidí žijících ve Švédsku (85 %) žije v městských oblastech a v hlavním městě Stockholm žijí přibližně 3 miliony lidí (worldpopulationreview, 2022).

2.4 Pandemie COVID-19

Každá vláda na pandemii COVID-19 reagovala jinak a zavedla jiná opatření. Česká republika se z covidu stále dostává a bude trvat řádku let, než bude stav ekonomiky jako před rokem 2020. Nyní se již Švédsko po covidu zotavuje a její návrat k ekonomice před covidem bude podstatně kratší než u nás.

Švédská vláda představila mnoho opatření k omezení šíření covidu a ke zmírnění jeho ekonomických dopadů. Jejich hlavním cílem bylo uchránit životy, zdraví lidí a zajistit dostatečnou zdravotní péči.

Cílem bylo zploštit křivku nakažených. Vláda apelovala na občany, aby převzali odpovědnost a při sebemenším příznaku nechodili do práce či za známými. Lidé ve Švédsku mají k vládě velkou důvěru, řídí se jejich radami a chovají se zodpovědně (government, 2020).

2.4.1 Opatření švédské vlády

Švédská vláda oproti jiným zemím přistupovala k pandemii zpočátku odlišně. Pandemie ovlivnila mnoho aspektů života ve Švédsku a vedla ke ztrátám na lidském životě. Způsobila také narušení rodinného, pracovního života a školství.

Koncem června 2020 Švédská vláda zřídila národní komisi, která měla průběžně prověřovat, jak se země s touto pandemií potýká a jaké jsou její dopady. Švédsko mělo v období 2015-2019 poměrně nízkou úmrtnost oproti období mezi lety 2020-2021. Národní komise byla požádána, aby přezkoumala opatření přijatá vládou, regiony a obcemi (Ludvigsson, 2022).

Švédská vláda schválila tato opatření proti pandemii COVID-19: udržovat si sociální odstup, omezení výdeje léků, zákaz návštěv v domovech pro seniory, rozšířené národní testování, zákaz shromažďování více než 50 ti osob a v restauracích konzumaci pouze v sedě (government, 2020).

Opatření byla založena na jejich dobrovolnosti. Vláda vydala doporučení: zůstaňte doma, pokud cítíte, že máte příznaky a udržujte odstup od ostatních a pokud možno vyhýbejte se veřejné dopravě (Sweden, 2022).

Úřad pro veřejné zdraví oznámil v dubnu 2022, že COVID-19 není klasifikován jako nemoc nebezpečná pro širokou veřejnost a společnost. Onemocnění, ale stále podléhá oznamovací povinnosti, což znamená, že potvrzené případy musí zdravotnický systém hlásit krajskému infekčnímu lékaři a úřadům. I nadále platí pro obyvatelstva Švédska doporučení nechte se očkovat, pokud můžete a zůstaňte doma pokud máte příznaky (krisinformation, 2022).

2.4.2 Opatření české vlády

V České republice se první projevy nákazy vyskytly začátkem roku 2020. V návaznosti na neznámou epidemii, která se začala šířit z Číny až do ČR, začala vláda vydávat opatření. Na tento druh viru nikdo nebyl připraven a rozhodně se netušilo, že se z toho stane celosvětová pandemie, která zasáhne jak životy lidí, tak ekonomiku.

Jak již bylo řečeno vláda ze začátku pandemie vydala tvrdá nařízení. Již v březnu byl vyhlášen nouzový stav, který měl za úkol zpomalit šíření pandemie COVID-19. Došlo k uzavření škol a omezení pohybu občanů. Uzavřely se obchody, restaurace a provozování služeb. Na konci dubna se situace zlepšila a skončil nouzový stav. Na základě toho začala vláda rušit protipandemické opatření. O této pandemické vlně se mluví jako o první.

Druhá pandemická vlna COVIDU-19 přišla již začátkem září, kde byl vládou vydán tzv. „semafor“. Ten určoval, kam se může cestovat a kam ne. Také jestli je třeba mít provedený test nebo očkování. Vrátil se znovu nouzový stav, který se neustále prodlužoval. Obnovila se také protipandemická opatření, uzavření škol, omezení provozu obchodů a poskytování služeb, zákaz konání venkovních a kulturních akcí. Zaměstnanci ve firmách byli pravidelně testováni. Bylo také nakázáno nosit respirátory při pobytu venku, vevnitř nebo ve veřejné dopravě. V prosinci byla snaha o rozvolnění opatření, ale bylo jasné, že ČR není ještě připravena na rozvolňování a množství nakažených prudce stoupalo. Tato situace pokračovala až do roku 2021, kdy v únoru nastal tvrdý lockdown a nebylo možné cestovat z okresu do okresu. Následovala podobná situace jako v roce 2020 kdy se situace zlepšila okolo jara a opatření se uvolnila. V říjnu 2021 se situace opět zhoršila a byla zavedena opatření, která již nebyla tak tvrdá jako předtím. Situace od března roku 2022 byla taková, že přestala platit povinnost nosit respirátory nebo roušky. Veškeré služby, akce, obchody, školství od té doby fungují bez omezení.

2.5 Ekonomický vývoj Švédska

Pro Švédsko jsou nejdůležitější odvětví zdravotní a sociální péče, vzdělávání, obrana, veřejná správa, velkoobchod a maloobchod. Export do zemí EU se pohybuje okolo 52 %. Nejvíce se

vyváží do Německa, Dánska a Finska. Do zemí mimo EU se vyváží především do Norska 11 % a USA 8 %. Import ze zemí EU je 68 % a ze zemí mimo EU je 9 % z Norska a 6 % z Číny (european-union, 2022 c).

Urban (1997) se soustřeďuje na historii Švédka od poloviny 19. století. Tvrdí, že tehdy došlo ve Švédsku k první etapě industrializace. Švédsko, tehdy jako první použilo skandinávský model. Tento model byl aplikován v mnoha vyspělých zemích jako je Německo, Rakousko, Velká Británie atd.... Ve Švédsku měl, ale tento model největší úspěch a dopad. Koncept tohoto modelu tkví v pokusu o nalezení rovnováhy mezi ekonomickou stabilitou, sociální rozdílností a centrální plánovanou ekonomikou. Rysy skandinávského modelu jsou vysoké státní výdaje a zajištění přijatelných podmínek pro život.

Díky tomuto modelu je nyní Švédsko jednou ze zemí s nejvyšším HDP na obyvatele a téměř odstranilo sociální nerovnosti mezi obyvatelstvem. I přesto má skandinávský model stále mnoho oponentů a kritiků.

V žebříčku IMD World Competitiveness Ranking 2021, který hodnotí 64 ekonomik, se Švédsko se umístilo na 2. místě. Ve zprávě jsou zahrnuty také účinky pandemie. Kladné výsledky Švédské ekonomiky tkví v ekonomické rezervě, která zmírnila důsledky pandemie COVID-19.

Švédsko vede úspěšnou ekonomiku díky její otevřenosti, liberálnímu přístupu k obchodu a podnikání. Další silnou oblastí, která přispívá k její úspěšnosti je výroba zboží a služeb. Jedním z cílů Švédska je dostat se na trh s informační a komunikační technologií. Tento cíl se Švédsku daří docílit (sweden, 2021).

2.5.1 Makroekonomické ukazatele

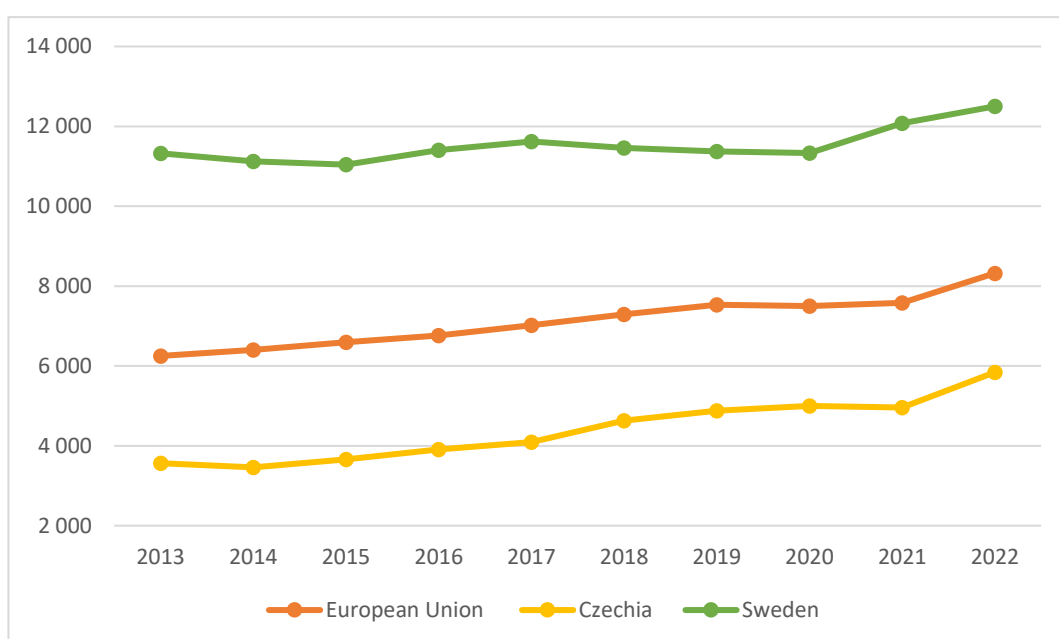
Hrubý domácí produkt

Na obrázku č. 2 lze vidět vývoj HDP v letech 2013-2022. Hodnota HDP je v grafu uvedena v počtu na obyvatele. Švédsko v porovnání s Českou republikou má podstatně vyšší HDP na obyvatele. Je to především z důvodu vysoce rozvinuté exportně orientované ekonomiky. Celkově představuje HDP Švédska 0,17 % světové ekonomiky. Od roku 2013 do roku 2020 se HDP na obyvatele ve Švédsku pohybovalo mezi hranicemi 10 000 a 12 000 EUR. V roce 2021 dosáhlo HDP 12 080 EUR na obyvatele a v roce 2022 vzrostlo na hodnotu 12 500 EUR. Nárůst v letech 2021 a 2022 byl zapříčiněn silnou soukromou spotřebou a exportem. I přesto, že od

roku 2020 přetrvávala pandemie COVID-19, podpůrná fiskální opatření pomohla zmírnit dopady covidu a zlepšila podmínky na trhu práce.

Česká republika se pohybovala ve sledovaných letech 2013-2022 v rozmezí 2 000 až 6 000 EUR. Od roku 2014 má HDP na obyvatele stoupající tendenci. Od roku 2014 do roku 2020 se zvýšil z 3 460 EUR na hodnotu 5 000 EUR na obyvatele. V roce 2021 byl pokles HDP na 4 960 EUR. Tento pokles byl zapříčiněn růstem cen energií, potravin, dopravy a bydlení. V roce 2022 vzrostlo HDP na obyvatele o 880 EUR, na hodnotu 5 840 EUR. Hlavním důvodem zvýšení byly výdaje na tvorbu hrubého kapitálu a zahraniční poptávky.

Obrázek 2: Vývoj HDP na obyvatele v letech 2013-2022 (v měně EUR)

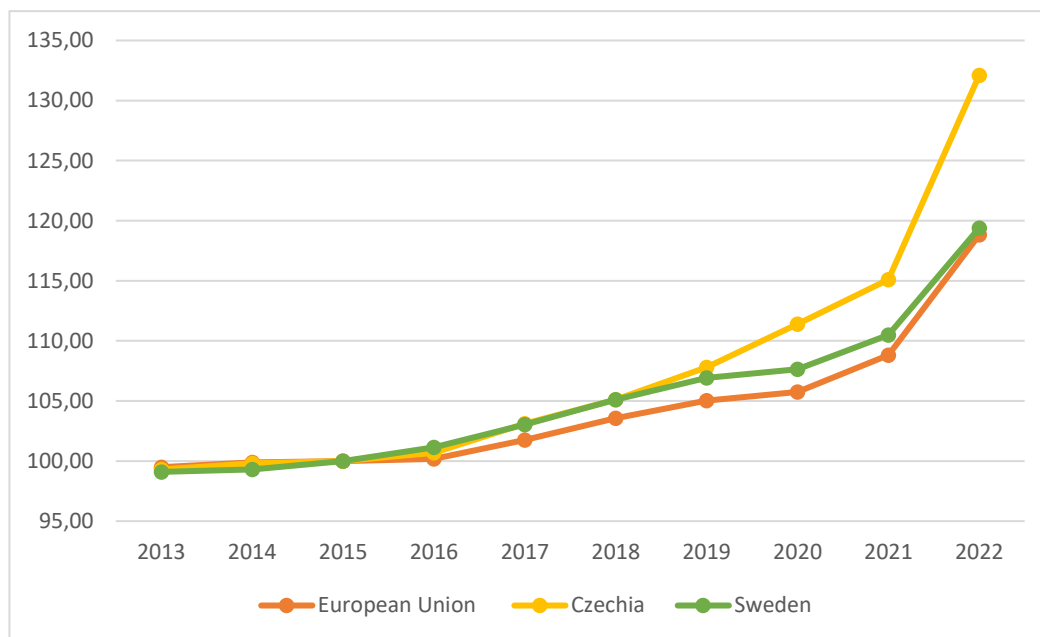
Zdroj: (eurostat, 2023 b)

Inflace

Z důvodu pandemie COVID-19 a vyústění války na Ukrajině, zaznamenala Švédská i Česká ekonomika růst inflace. I v Evropské unii došlo k růstu inflace. Obrázek č. 3 zobrazuje vývoj inflace od roku 2013 do roku 2022. Inflace je uvedena v HIPC (Harmonizovaný index spotřebitelských cen). Ve Švédsku byla v roce 2014 průměrná roční míra inflace -0,2 % a postupně stoupala do roku 2018, kde dosáhla hodnoty 2 %. Od roku 2018 až do roku 2020 inflace klesala na hodnotu 0,5 %. V roce 2020 nastala pandemie COVID-19 a průměrná roční míra inflace se zvýšila v roce 2021 na 2,2 %. V porovnání s rokem 2020 se inflace zvýšila o 1,7 %. Následující rok byla ekonomika stále poznamenána pandemií. Na konci února začal útok na Ukrajinu. Tím se ekonomika velmi oslabila a inflace stoupla na rekordních 8,4 %.

Česká republika má v porovnání se Švédskem vyšší průměrnou roční míru inflace. V roce 2018 byla inflace 2,1 % a postupně stoupala až do roku 2022. V roce 2021 činila 3,8 %. Oproti roku 2020 byl nárůst inflace v roce 2021 o 0,6 %. Hlavním důvodem růstu, byla přetrvávající pandemie COVID-19. V roce 2022 dosáhla inflace rekordních 15,1 %. Hlavním důvodem zvýšení inflace byl konflikt na Ukrajině, který oslabil ekonomiku.

Obrázek 3 : Vývoj inflace v letech 2013-2022 (HICP)

Zdroj: (eurostat, 2023 c)

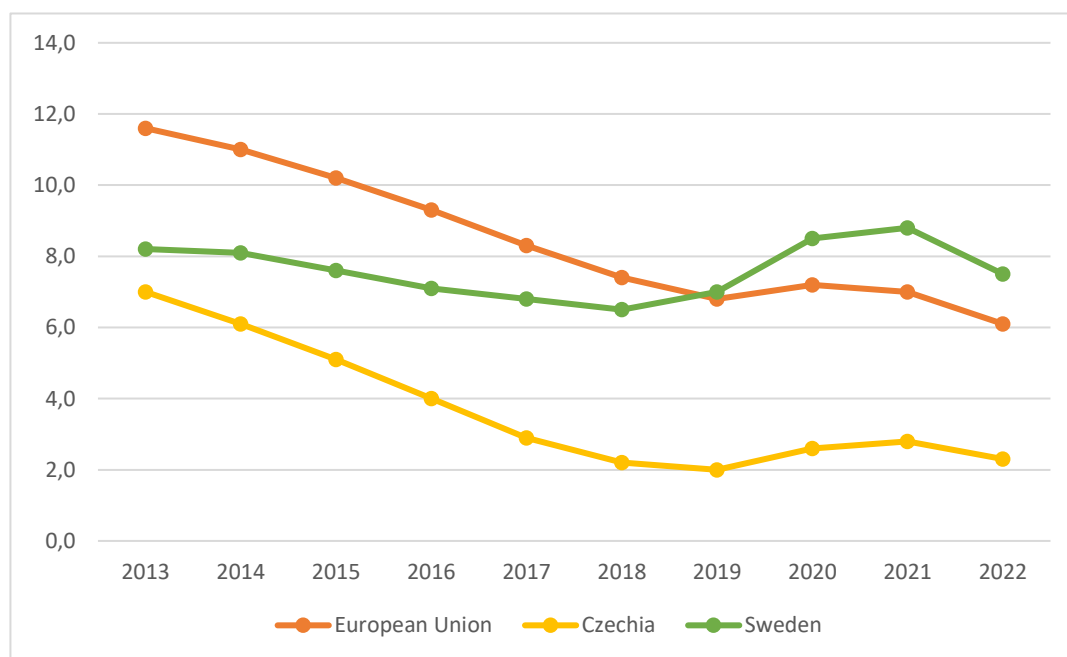
Nezaměstnanost

Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2013–2022 je zaznamenán na obrázku č. 4. Hodnoty jsou vyjádřeny v procentech pracujícího obyvatelstva. Švédsko v porovnání s Českou republikou má vyšší míru nezaměstnanosti. Švédsko bylo v letech 2008-2009 silně zasaženo krizí, a roční míra nezaměstnanosti rostla, až dosáhla v roce 2013 8,2 %. Od tohoto roku klesla na hodnotu 6,5 % v roce 2018. Od tohoto roku začala opět růst až na hodnotu 8,8 % v roce 2021. Od roku 2019 se nezaměstnanost prudce zvýšila z důvodu pandemie COVID-19. Trh práce byl navzdory globální situaci silný a v roce 2022 začala nezaměstnanost klesat na hodnotu 7,5 %.

Od roku 2013 do roku 2019 měla nezaměstnanost v České republice klesající trend. Klesla ze 7 % v roce 2013 na 2 % v roce 2019. Od nástupu pandemie COVID-19 se nezaměstnanost zvýšila. V roce 2020 byla roční míra nezaměstnanosti 2,6 % a v roce 2021 2,8 %. Od roku 2021 začala nezaměstnanost opět klesat. Celkově má Česká republika podprůměrně nízkou

nezaměstnanost v porovnání s EU. Je to především z důvodu růstu zahraniční poptávky a růstu českého průmyslu (automobilový, chemický a IT).

Obrázek 4: Vývoj nezaměstnanosti v letech 2013-2022 (v % pracujícího obyvatelstva)

Zdroj: (eurostat, 2023 d)

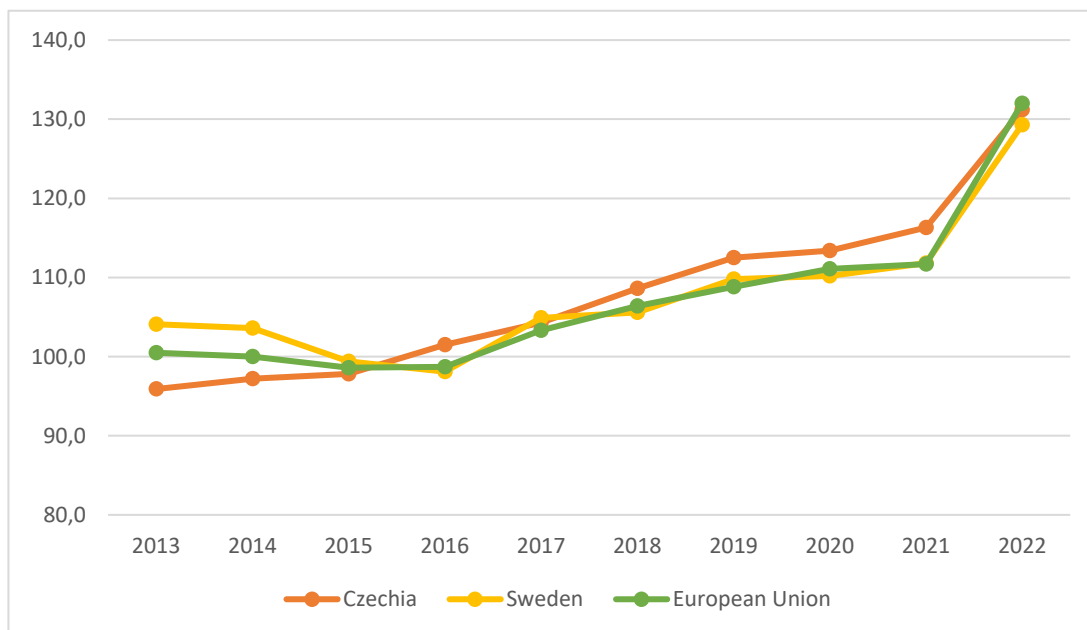
Export a import

Švédsko je především exportně orientovanou zemí a díky tomu má obchodní bilanci v přebytku. Velký podíl na tomto dynamickém rozvoji ekonomiky má podpora soukromých investic. Hnací silou švédské ekonomiky ale stále zůstává průmyslová výroba a export (kurzy, 2022). Obchodní bilance v České republice výrazně poklesla z důvodu odstávek výroby v průmyslu a dodavatelským výpadkům. Obchodní bilanci ovlivňuje negativně také vzrůst cen výrobních vstupů a energií (mfcr, 2022).

Největším exportem Švédska je automobilový průmysl, léčiva, rafinovaná ropa a vysílací zařízení. Převážně se vyváží do Německa (15,9 mld. USD), Norska (11,6 mld. USD) a Finska (9,66 mld. USD). Do ČR jsou exportovány především automobily (110 mil. USD). V roce 2020 bylo Švédsko největším světovým vývozcem podvozků motorových vozidel. Následující graf je vyjádřen v harmonizovaném indexu spotřebitelských cen, kde průměr z roku 2015=100. Tento index je vypočítán v zemích EU podle daných postupů, tím docílí ke srovnatelnosti ukazatele mezi zeměmi. Na obrázku č. 5 je znázorněno, jak export v letech 2012–2022 kolísal. Jeho kolísání je způsobeno tím, jak si vede ekonomika v zemích, se kterými obchoduje, pandemií COVID-19 a omezením dodávek automobilů. Pokud se ekonomická situace

u obchodních partnerů zhorší, bude se nakupovat méně a export se sníží. V roce 2021 je vidět propad v české, švédské i EU linie z důvodu covidu. Po pandemii COVID-19 se vývoz ze Švédska ke konci roku 2021 opět zvedl, ale cestování a osobní doprava se nenavrátila do předchozí úrovně. Nárůst švédského vývozu v roce 2022 je způsoben zvýšením vývozu do Polska a Vietnamu. Zvýšil se vývoz automobilů, rafinované ropy, balených léků a vakcín (oec, 2022).

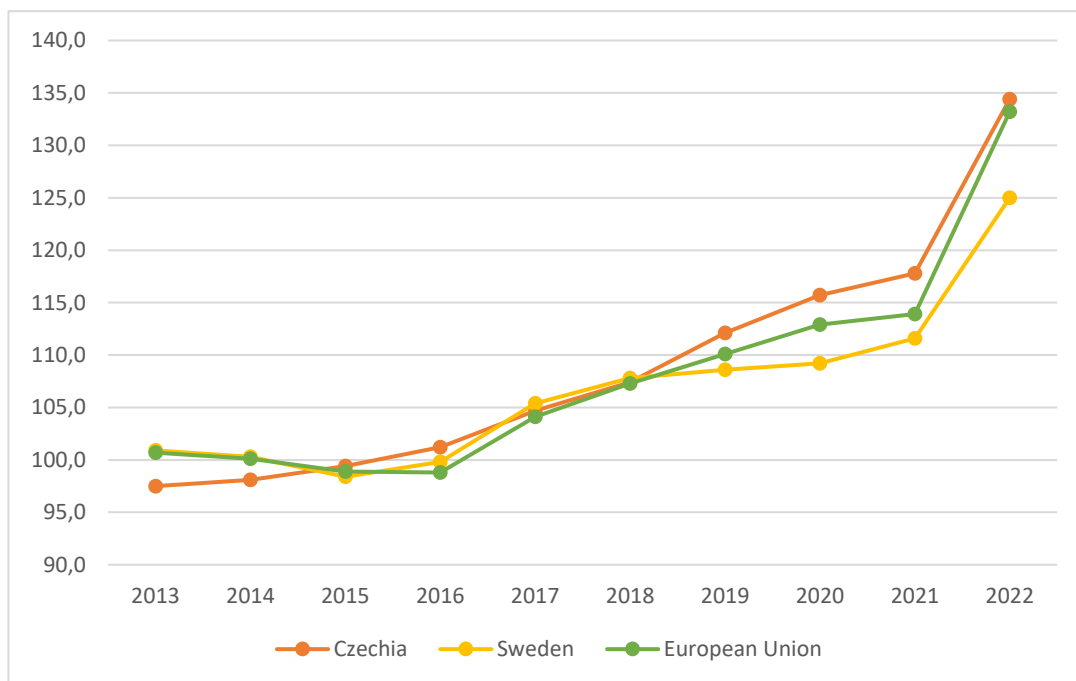
Obrázek 5: Vývoj exportu v letech 2013–2022 (HICP 2015=100)

Zdroj: (eurostat, 2023 e)

Největším dovozem do Švédska jsou automobily (8,46 mld. USD), surová ropa (5,25 mld. USD) a vysílací zařízení (4,05 mld USD). Předním dovozcem je Německo, Nizozemsko, Dánsko, Norsko a Čína. Na obrázku č. 6 je vidět, pokles v roce 2021 z důvodu pandemie COVID-19, kdy se světový trh pozastavil. Na začátku roku 2022 křivka začala stoupat. Tento stoupající trend zapříčinilo zvýšení dovozu ze Španělska, Vietnamu a Maďarska. Zvýšil se dovoz surové ropy, rafinované ropy a počítačů (oec, 2022).

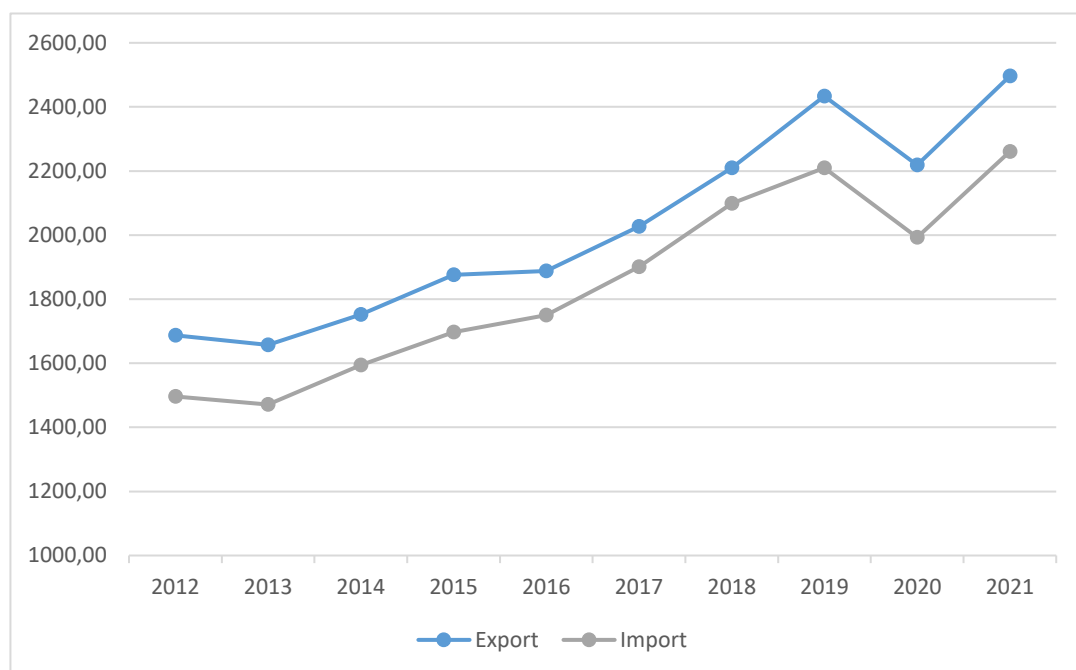
Obrázek 6: Vývoj importu v letech 2012–2022 (HICP 2015=100)

Zdroj: (eurostat, 2023 e)

Hodnota dovozu je nižší než hodnota vývozu Švédska a díky tomu si udržuje kladnou obchodní bilanci. Tuto skutečnost znázorňuje obrázek č. 7. Tento rozdíl přispívá k růstu HDP a k růstu švédské ekonomiky. Díky tomu má kladné saldo běžného účtu.

Obrázek 7: Vývoj exportu a importu (v mld. SEK)

Zdroj: (scb, 2022 a)

2.6 Analýza vývoje veřejných financí

Tato kapitola pojednává o veřejných příjmech, výdajích, deficitu a dluhu Švédska v porovnání s Českou republikou a EU. Bude provedena komparace zjištěných dat v daných zemích s ohledem na dopady pandemie COVID-19.

Švédské veřejné finance, ovlivnila jako i další země pandemie COVID-19 v letech 2020 a 2021. Pandemie měla negativní dopad na schodek, který v roce 2021 činil okolo 5 mld. SEK. Konsolidovaný hrubý dluh veřejných financí činil v roce 2021, okolo 2 000 mld. SEK. Výše schodku v poměru k HDP znamená, že Švédsko splňuje konvergenční kritéria EU (scb, 2022 b). Důsledky COVID-19 byly zmírněny dobře připravenou fiskální politikou. Ta přispěla ke zdravému stavu veřejných financí před pandemií.

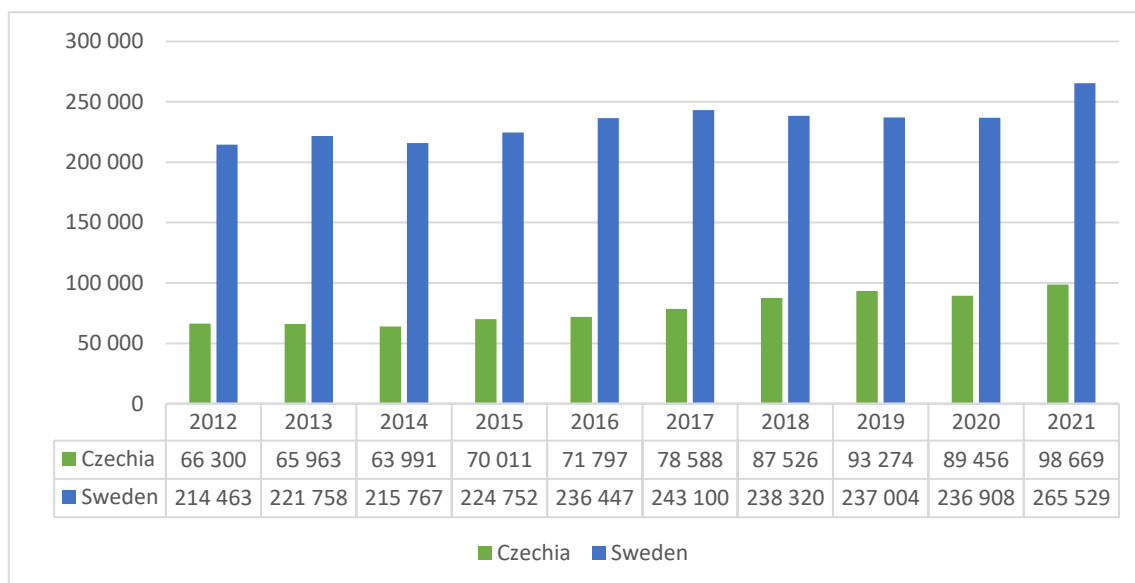
2.6.1 Veřejné příjmy

Na obrázku č. 8 je vidět vývoj příjmů ČR a Švédska od roku 2012 do roku 2021. Švédsko má oproti Česku až trojnásobně vyšší příjmy. Jedním z důvodů je rozdíl v dani z příjmu FO. V ČR je daň z příjmů 15 % nebo 23 % ze základu daně, ve Švédsku se daň z příjmů průměrem pohybuje okolo 32 % ze základu daně.

Daňové příjmy, které tvoří většinu příjmů ve Švédsku se od roku 2011 neustále zvyšují. Výjimkou byly roky 2014 a 2020. V roce 2014 nastala krize švédské vlády poté co švédský parlament odmítl navrhovaný vládní rozpočet. V roce 2020 ekonomiku zasáhla pandemie COVID-19 a vláda provedla opatření. V důsledku pandemie došlo k dočasnému snížení příspěvků zaměstnavatelů na sociální zabezpečení. Během let 2021 a 2022 zavedla vláda dočasnou slevu na dani z příjmu, která měla kompenzovat zvýšené náklady během pandemie. V roce 2021 velikost příjmů dosáhla za posledních 50 let nejvyšší úrovně. Hlavní nárůst příjmů je od 10 % domácností ve Švédsku, kterým se o více než 16 % zvýšili příjmy. Nárůst je důsledkem prodeje akcií, nemovitostí a dalších aktiv z důvodu růstu cen.

Od roku 2016 docházelo v ČR k nárůstu příjmů, z důvodu zavedení EET. Jeho přínosem bylo nárůst daně z přidané hodnoty. V roce 2020 začala pandemie COVID-19 a došlo k prudkému snížení příjmů. Vláda zavedla opatření (lockdown, PES), které měly vliv na snížení výnosu z daní. V roce 2021 pandemie pokračovala a vláda byla nucena opět zavést opatření. K většímu rozvolnění došlo již v dubnu 2021. Příjmy, se oproti roku 2020 zvýšily především z důvodu inkasa pojistného na sociálním zabezpečení.

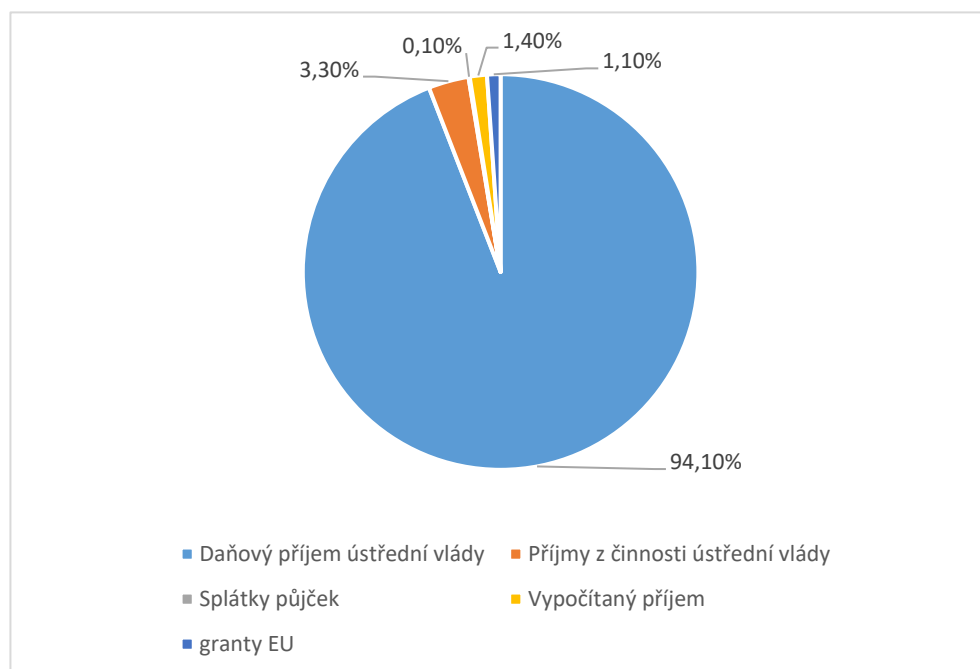
Obrázek 8: Vývoj veřejných příjmů ve Švédsku a ČR v letech 2012-2021 (v mil. EUR)

Zdroj: (eurostat, 2022)

Obecně se veřejné příjmy Švédska skládají především z daní z práce, kapitálu a spotřeby. Příjmy mohou pocházet i z různých poplatků, pokut, splátek půjček a grantů z EU. Jak již bylo výše zmíněno největší část tvoří daně. Tyto příjmy plynou od domácností a podniků. Celkově příjmy státu v roce 2021 činily 265 528 mil. EUR. Z obrázku č. 9 lze vidět detailnější rozložení příjmů v roce 2021.

Obrázek 9: Struktura veřejných příjmů Švédska v roce 2021

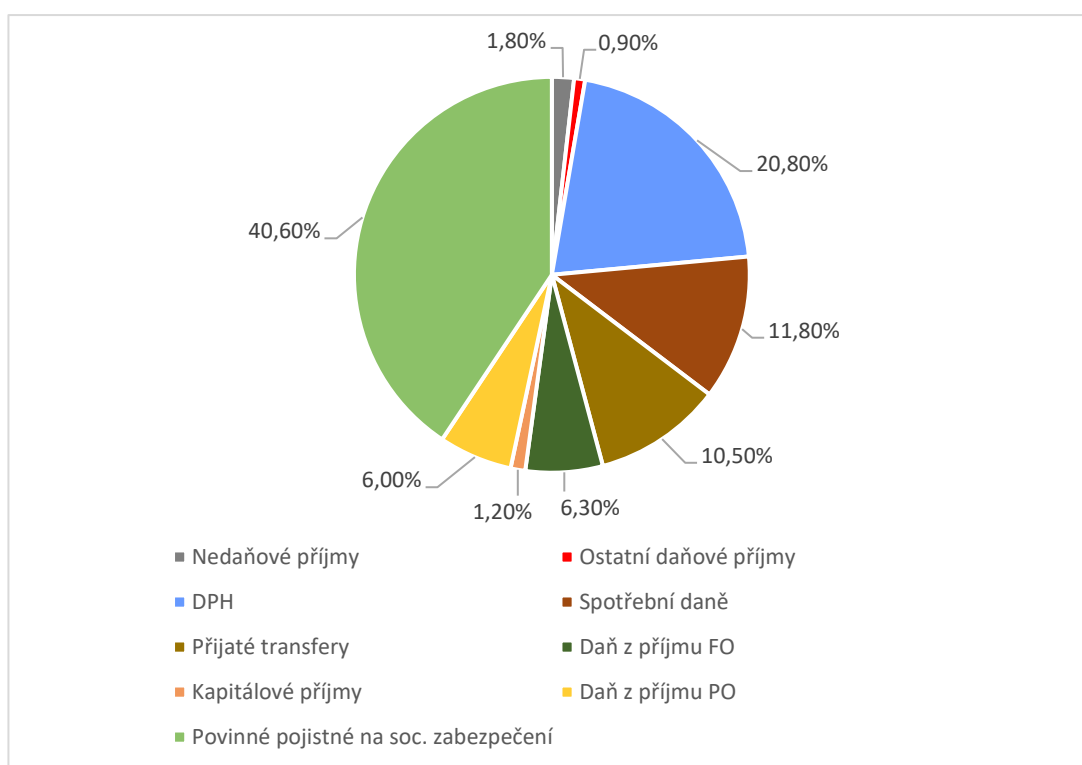

Zdroj: upraveno podle (government,2022 b)

Ve srovnání s daňovými příjmy jsou ostatní skupiny ve srovnání s nimi malé. Daňové příjmy, představují 94,1 % tedy 1 235 mld. SEK. Do této skupiny jsou zahrnuty další menší skupiny, přičemž jsou všechny různými druhy daní. Jsou to například přímé daně, nepřímé daně, daně z kapitálu, daň z dovozu a spotřební daň (daň z alkoholu, tabáku, energie a inzerce). DPH činí 25 % a od roku 2002 je snížena daň na potraviny. Největší příjem přichází z daně ze zisků společností. V letech 2019–2020 byla dočasně snížena daň pro firmy i jednotlivce formou různých úlev z důvodu pandemie COVID-19. Příjmy z činnosti ústřední vlády činí 3,3 % v částce 43 mld. SEK. Příjmy z Evropské unie činí 1,1 % z celkových příjmů v částce 15 mld. SEK. Tyto příjmy z EU jsou granty cílené pro vysoké školy, sociální fondy, dopravní infrastrukturu a migrační agenturu. Z hlediska ekonomiky, práce a bezpečnosti je pro Švédsko podstatné být členem EU. Díky společnému trhu vydělává až 300 mld. SEK.

Česká republika má obdobnou strukturu příjmů jako Švédsko. Na obrázku č. 10 je znázorněna struktura příjmů ČR.

Obrázek 10: Struktura veřejných příjmů ČR v roce 2021

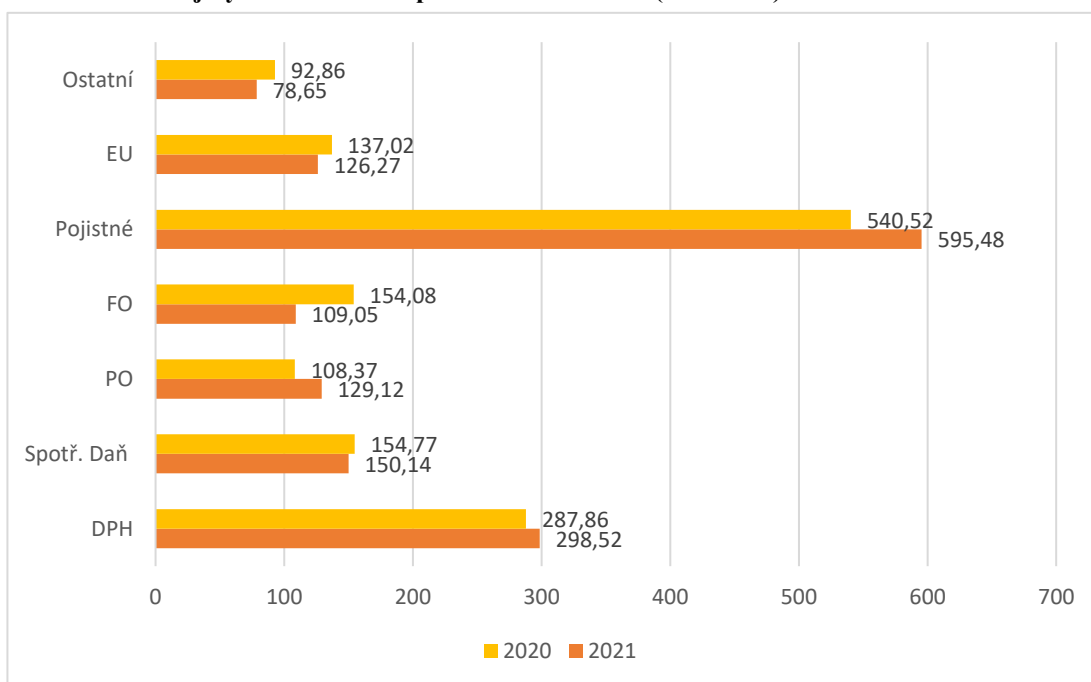

Zdroj: upraveno podle (mfc,2021)

Veřejné příjmy ČR se obecně skládají z daňových příjmů, přijatých transferů, nedaňových příjmů a kapitálových příjmů. Jak lze z obrázku č. 10 vidět, největší složkou příjmů je povinné pojistné na sociálním zabezpečení, která činí 562,1 mld. Kč. V rámci srovnání zemí podle

portálu OECD, se ČR umístila jako druhá země s nejvyššími odvody (15,5 % HDP) na sociálním a zdravotním zabezpečení. Na prvním místě se umístilo Slovinsko (15,8, % HDP) a na třetím Slovensko (15 % HDP). Dalším příjmem je DPH, které činí 287,9 mld. Kč. Nižší příjmy z DPH v roce 2020 byly způsobeny prominutím daně na testy, vakcíny, respirátory a energie. V roce 2021 mělo na DPH pozitivní dopad růst cen, snížení daňového zatížení FO a vyšší ceny z prodeje bytů. Z obrázku č. 11 lze rozdíl mezi těmito roky vidět. Spotřební daň činí 163,3 mld. Kč. Ta byla od roku 2021 stále zatěžována restrikcemi pandemie COVID-19. Na pokles mělo také vliv snížení sazby spotřební daně z motorové nafty a pokles inkasa z tabákových výrobků. Kvůli restrikcím omezujícím návštěvu restaurace a slabý cestovní ruch oslabila také spotřební daň z piva. Daně z příjmu fyzických osob činí 87,8 mld. Kč. V roce 2020 ovlivnilo DPFO plošné odpuštění červnové zálohy na daň z příjmů. V roce 2021 se snížil základ daně o 25 % a zvýšila se sleva na poplatníka. Dalším negativním vlivem, který ovlivnil snížení příjmů v roce 2021, bylo vyplácení kompenzačního bonusu, který měl dopad na příjmy o velikosti 12,1 mld. Kč. Daně z příjmu právnických osob činí 83,8 mld. Kč. Inkaso z této daně v roce 2021 výrazně vzrostlo z důvodu zálohy, která byla v roce 2020 zrušena a v roce 2021 byla její část zrušené a neuhrazené zálohy doplacena ve vyrovnání daně. Dalším důvodem bylo zvýšení daně v pojišťovnictví. Příjmy z EU byly v roce 2021 12627 mld. Kč. Jak pro ČR, tak pro Švédsko je velkým plusem být součástí EU z důvodu finanční podpory. Česko se snaží pomocí příjmů od EU modernizovat zemi a rozvíjet ji.

Obrázek 11: Příjmy do státního rozpočtu ČR 2020-2021 (v mld. Kč)

Zdroj: upraveno podle (mfc, 2021)

V návaznosti na příjmy Švédska a ČR je důležité si představit příjmy do těchto zemí z EU. Obě země jsou součástí EU a jejich příjmy jsou touto skutečností ovlivněny. Jak je z tabulky č. 3 vidět příjmy z EU do České republiky jsou podstatně vyšší než příjmy do Švédska.

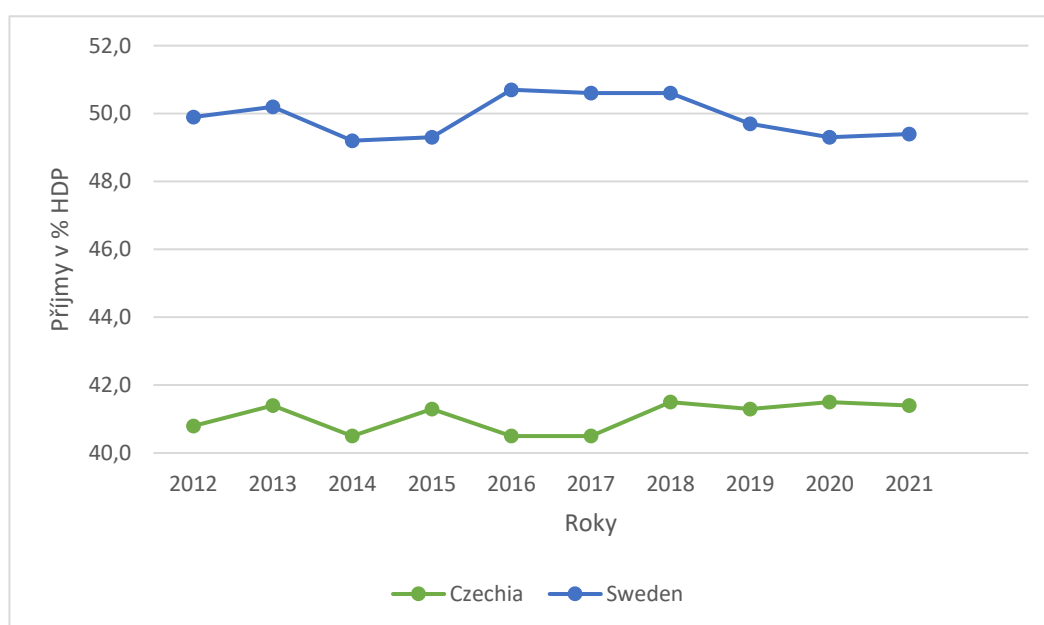
Tabulka 3: Přehled příjmů z EU do rozpočtů ČR a Švédska v letech 2012-2021 (v mil. EUR)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ČR	4659,8	5212,4	4940,2	7913,4	5146,4	4057,7	3888,7	5006,2	6004,1	5414,4
Švédsko	0,9	0,9	1,1	0,9	1,0	0,9	1,1	1,1	1,3	1,3

Zdroj: vlastní zpracování

Na následujícím obrázku č. 12 je znázorněn vývoj příjmů v letech 2012 až 2021 v % HDP. Je zde vidět procentuální rozdíl mezi Švédskem a ČR.

Obrázek 12: Vývoj veřejných příjmů v ČR a Švédsku v letech 2012-2021 (v % HDP)

Zdroj: (eurostat, 2022)

2.6.2 Veřejné výdaje

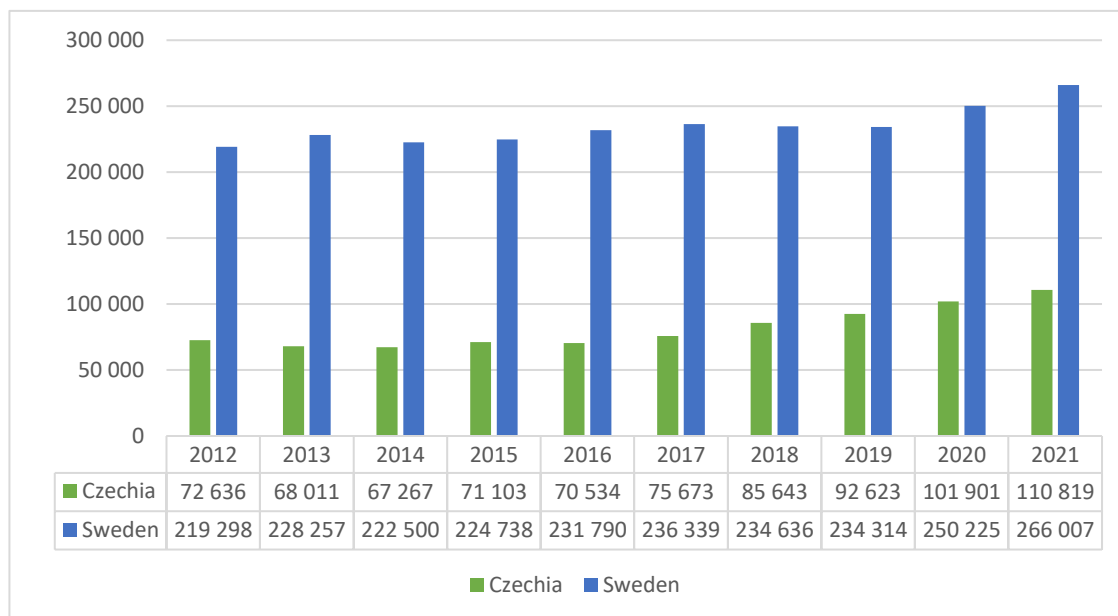
Vývoj výdajů se za posledních 10 let o dost zvýšil, především od roku 2019 jak je i vidět na obrázku č. 13. Jedním z hlavních důvodů, proč se zvýšily výdaje jak ve Švédsku, tak v ČR je z důvodu pandemie COVID-19, která měla velký zásah do veřejných financí. Veřejné výdaje mají rostoucí trend, který je nezastavitelný.

Jak je vidět z obrázku č. 13 výdaje se ve Švédsku postupně zvyšovaly. V roce 2013 byly výdaje vysoké 228 257 mil. EUR. K určitému snížení výdajů došlo v roce 2019 v souvislosti s uprchlickou krizí. Výdaje na uprchlickou krizi byly nižší, než vláda předpokládala. Hlavním důvodem byl průměrně nižší počet přijatých uprchlíků. Procentuálně to bylo o 12 % méně, než

se předpokládalo ve státním rozpočtu. Největší nárůst nastal v letech 2020 a 2021 z důvodu pandemie COVID-19. Vláda musela vynaložit větší množství peněžních prostředků na sociální ochranu a sociální zabezpečení. Je to především ochrana a péče o seniory a děti, zdravotní péče a další služby pro ochranu zdraví společnosti. Na tuto ochranu vynaložila švédská vláda v roce 2021 376 mld. SEK. Další zásah do vládních výdajů v těchto letech byl v oblasti veřejné správy, podnikání a ekonomiky. I přes pokračující problémy během pandemie COVID-19, se výdaje na výzkum a vývoj zvýšily oproti roku 2020 o 1,9 mld. SEK.

V České republice byl v roce 2013 pokles výdajů o 4 626 mil. EUR. Tento pokles oproti roku 2012 byl z důvodu poklesu investičních transferů do SFDI (státní fond dopravní infrastruktury) a poklesu neinvestičních nákupů. V roce 2014 výdaje klesly na hodnotu 67 267 mil. EUR. V roce 2015 došlo k významnému zvýšení z důvodu vyšších sociálních dávek a financování společných programů s EU. Od roku 2016 mají výdaje rostoucí tendenci. Dochází ke zvýšení výdajů na sociální dávky, které se v průběhu let postupně zvyšovaly. Ke zvýšení výdajů dochází také z důvodu zvýšení platů státních zaměstnanců. Ovšem největší nárůst nastal v letech 2020 a 2021 z důvodu pandemie COVID-19. Oproti roku 2019 bylo v roce 2020 vydáno na výdajích o 9 278 mil. EUR více. Nejvíce peněžních prostředků vláda vydala na podporu podnikatelů, zaměstnanců a ekonomiky.

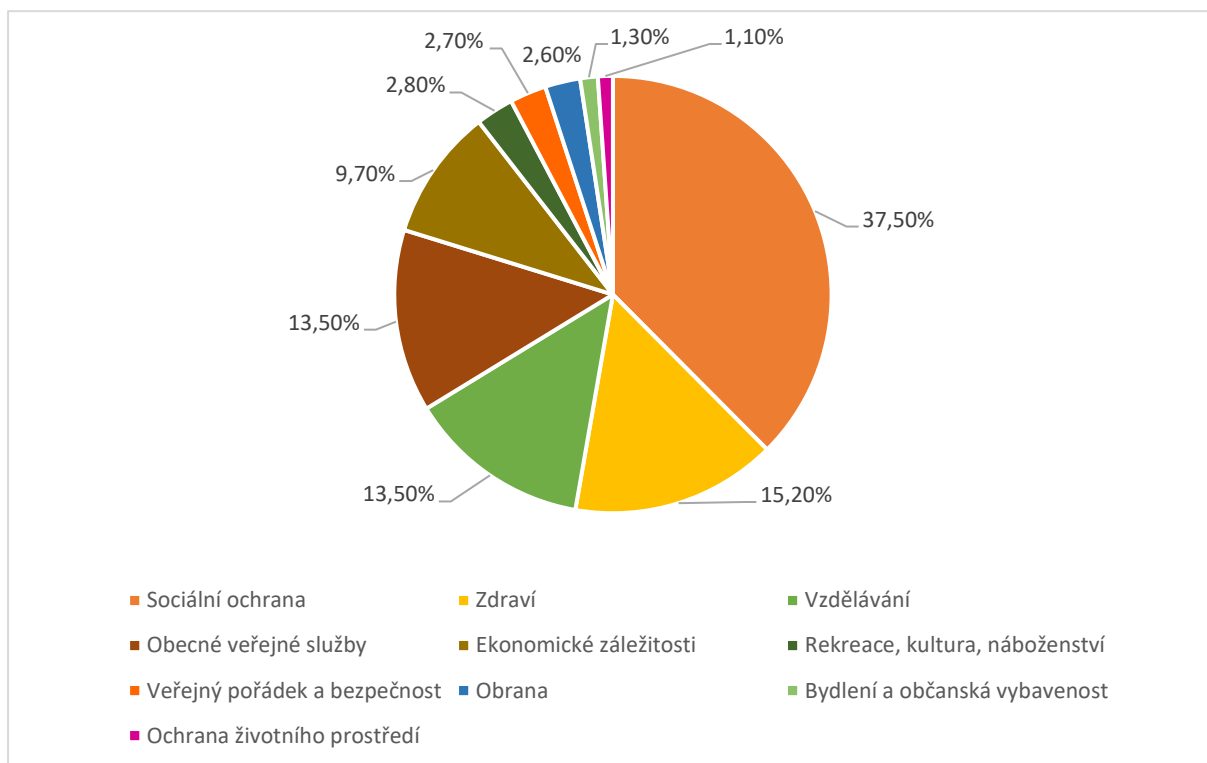
Obrázek 13: Vývoj veřejných výdajů ve Švédsku a ČR v letech 2012-2021 (v mil. EUR)

Zdroj: (eurostat, 2022)

Výdaje Švédska jsou seskupeny podle COFOG do deseti výdajových oblastí. Každá výdajová oblast ukazuje, kolik peněz dostávají různé státem kontrolované oblasti. Celkové výdaje za rok 2021 činily 266 007 mil. EUR. Na obrázku č. 14 lze vidět rozložení výdajů do deseti oblastí.

Obrázek 14: Struktura výdajů Švédska v roce 2021

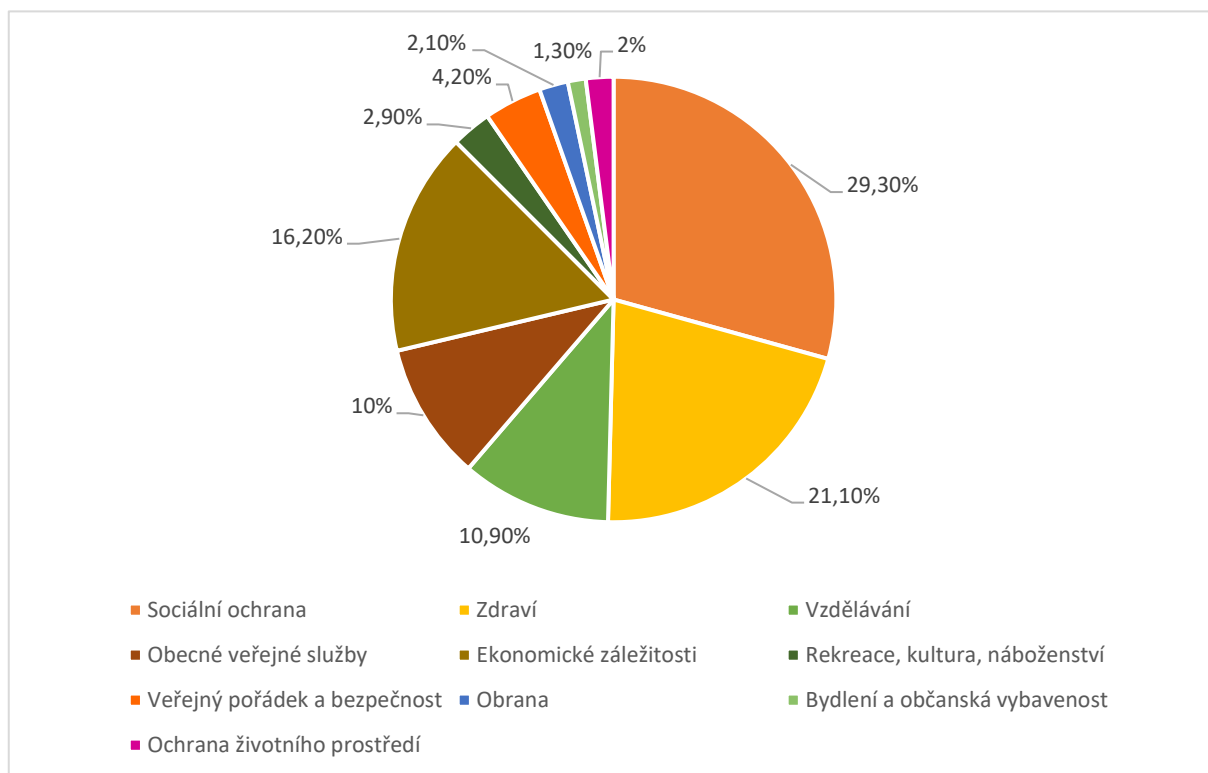
Zdroj: upraveno podle (eurostat, 2023 f)

Jedním z rozsáhlejších oblastí ze struktury výdajů je „sociální ochrana“ 37,5 %. Do těchto dávek spadají dávky na podporu obyvatelstva (mateřská, důchody, nemocenské pojištění atd.) Tato oblast přerozděluje finance mezi chudší obyvatele v zemi. Od roku 2019, kdy vypukla pandemie COVID-19 byly tyto peněžní prostředky navýšeny. Výdaje na „zdravotní službu“ činí 15,2 %. Tyto výdaje se oproti roku 2019 zvýšily, z důvodu přetrvávající pandemie COVID-19. Získané prostředky byly mířeny na testování a očkování. Kvůli pandemii se zvýšily i výdaje v oblasti „veřejného pořádku a bezpečnosti“, z celkových výdajů mají procentuální podíl 2,7 %. V oblasti výdajů „obecné veřejné služby“ činily výdaje 13,5 %. Výdaje v „ekonomických záležitostech“ mají podíl na výdajích 9,7 %. a Výdaje na „obranu“ 2,6 %. Jedna z oblastí, kam bylo přiděleno více peněžních prostředků v tomto roce je „vzdělávání“, činí 13,5 %. Další oblastí, kde došlo k navýšení oproti předchozímu roku je „ochrana životního prostředí a přírody“. Především se zvýšily výdaje na ochranu ovzduší. Tato oblast zabírá 1,1 %. Výdaje na „rekreaci, kulturu a náboženství“ se snížily a tvoří 2,8 % výdajů. „Bydlení

a občanská vybavenost“ dosahuje 1,3 %. V roce 2021 bylo důležité přerozdělování výdajů, a proto některé oblasti byly oproti předešlým rokům procentuálně nižší.

Struktura výdajů České republiky je také rozdělena do deseti oblastí podle COFOG. Celkově tyto výdaje za rok 2021 činily 110 819 mil. EUR. Na obrázku č. 15 je tato struktura názorně vyznačena.

Obrázek 15: Struktura výdajů ČR v roce 2021

Zdroj: upraveno podle (eurostat, 2023 f)

Nejširší oblastí výdajů ČR je „sociální ochrana“ 29,3 %. Do těchto dávek spadá důchod, nemocenské pojištění, mateřská, ošetřovné, příspěvky na děti, rodičovská a podpora v nezaměstnanosti. Další rozlehlou oblastí je „zdraví“ 21,1 %, kde se výdaje zvýšily v důsledku negativního vlivu pandemie COVID-19. „Obecné veřejné služby“ činí z celkových výdajů 10 %. Jsou to prostředky vynaložené na všeobecné veřejné služby (činnost sekretariátu a legislativní činnost). Výdaje na „vzdělávání“ oproti roku 2020 vzrostly a zabírají 10,9 % výdajů. Zvýšily se výdaje na podporu vývoje a výzkumu na vysokých školách. Finance na vzdělávání byly alokovány na informační a komunikační činnost a IT výzkum. Největší zásah do výdajů v důsledku pandemie COVID-19 bylo v oblasti „ekonomických záležitostí“. Ty z celkových výdajů zabírají 16,2 %. V této oblasti se zvýšily výdaje na podporu podnikatelů. Vláda měla následující podpůrné programy proti pandemii program Antiviru A, A Plus, B,

COVID nájemné, COVID gastro, COVID ubytování, COVID lyžařská střediska, COVID kultura, COVID cestovního ruchu, COVID restart sportu, atd.... Výdaje vynaložené na „veřejný pořádek a bezpečnost“ činí 4,2 % z výdajů.

Jak již bylo u příjmů zmíněno, tím že je Česká republika a Švédsko součástí EU, jsou povinni odvádět příspěvky do rozpočtu EU. Z tabulky č. 4 lze vidět vývoj těchto výdajů v průběhu 10 let.

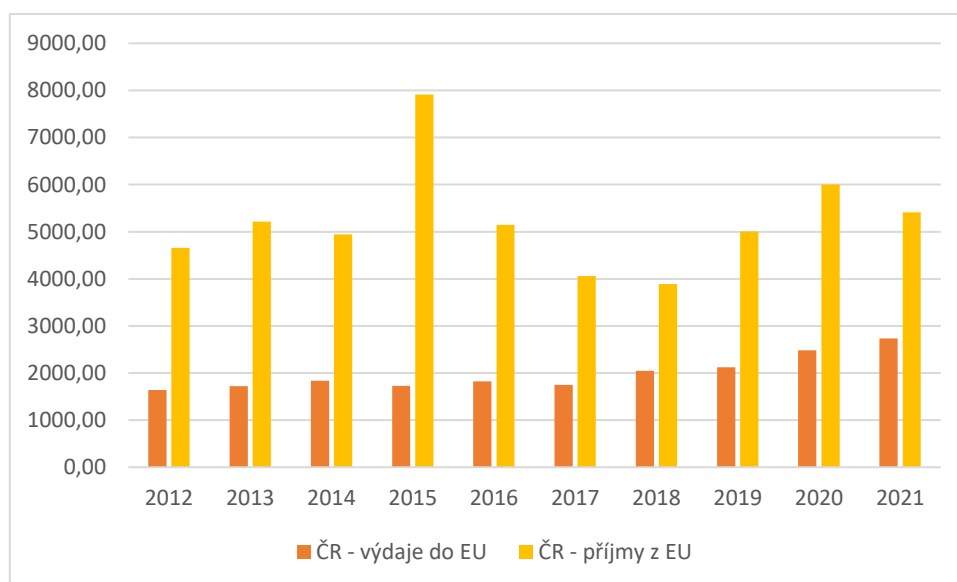
Tabulka 4: Přehled výdajů ČR a Švédska do rozpočtu EU v letech 2012-2021 (v mil. EUR)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ČR	1641	1720	1835	1728	1823	1748	2045	2120	2482	2734
Švédsko	3	3	4	4	3	2	3	3	4	5

Zdroj: vlastní zpracování

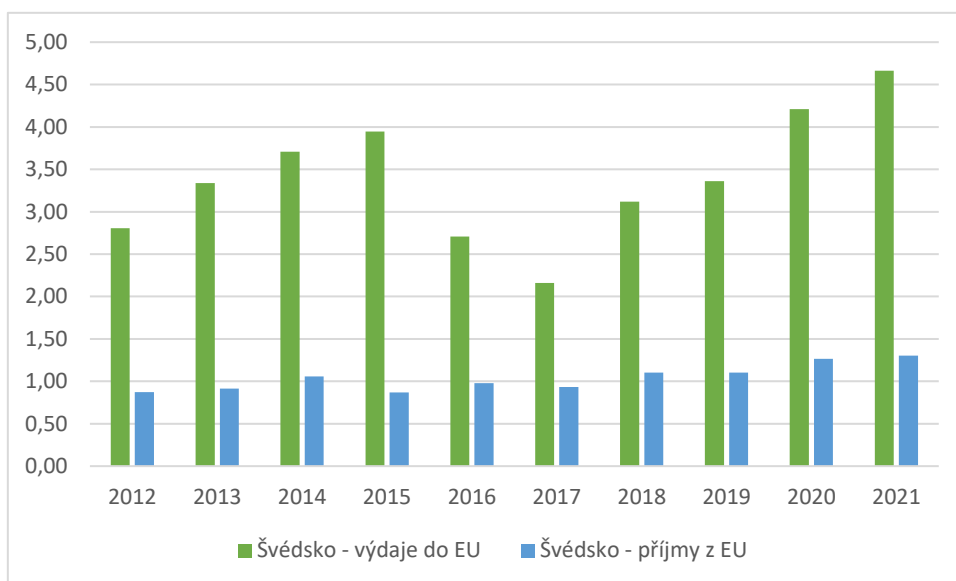
Česká republika čerpá více než do rozpočtu EU posílá. Tato skutečnost je znázorněna na obrázku č. 16. Z toho plyne, že Česká republika je čistý příjemce. Naopak Švédsko čerpá méně financí z rozpočtu EU a větší část do EU posílá, to je znázorněno na obrázku č.17. Z toho vyplývá, že Švédsko je čistý plátec. Mezi země, které jsou čistými plátcí patří např. Itálie, Německo a Francie.

Obrázek 16: ČR – přehled příjmů a výdajů z/do EU (v mil. EUR)

Zdroj: vlastní zpracování

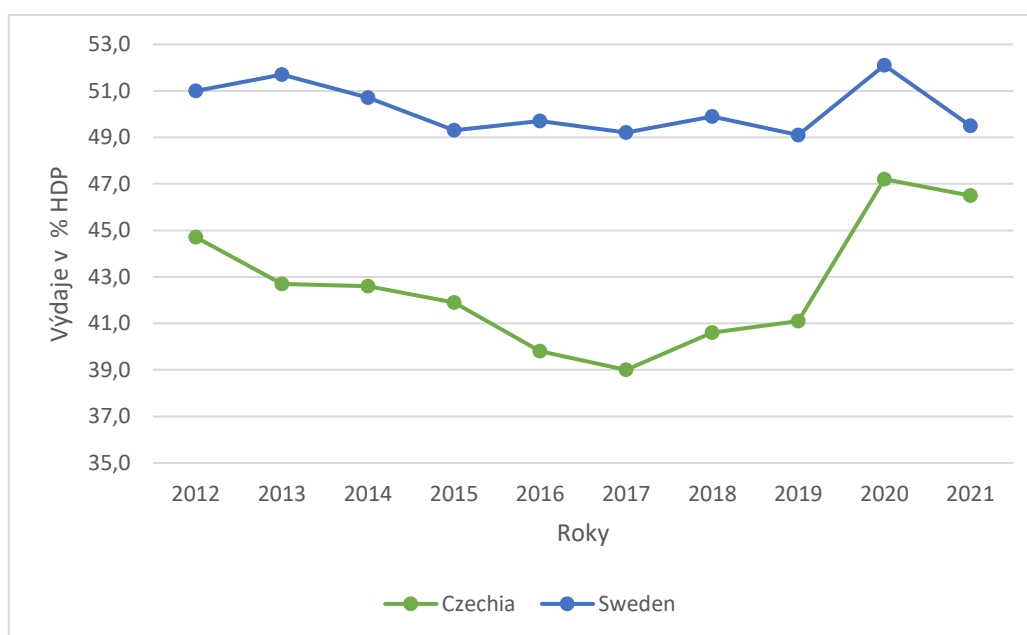
Obrázek 17: Švédsko – přehled příjmů a výdajů z/do EU (v mil. EUR)

Zdroj: vlastní zpracování

Na obrázku č. 18 lze vidět vývoj výdajů České republiky a Švédska v % HDP v letech 2012 až 2021. Jak lze z grafu vidět velké navýšení výdajů nastalo pro obě země mezi roky 2019 a 2020. V této době začala pandemie COVID-19 a vláda měla z tohoto důvodu zvýšené náklady. Švédsko se v roce 2021 vrátilo na hodnoty podobné z přechozích let. Česko sice své výdaje v roce 2021 snížilo, ale na hranici výdajů z přechozích let se nedostalo.

Obrázek 18: Vývoj veřejných výdajů v ČR a Švédsku v letech 2012-2021 (v % HDP)

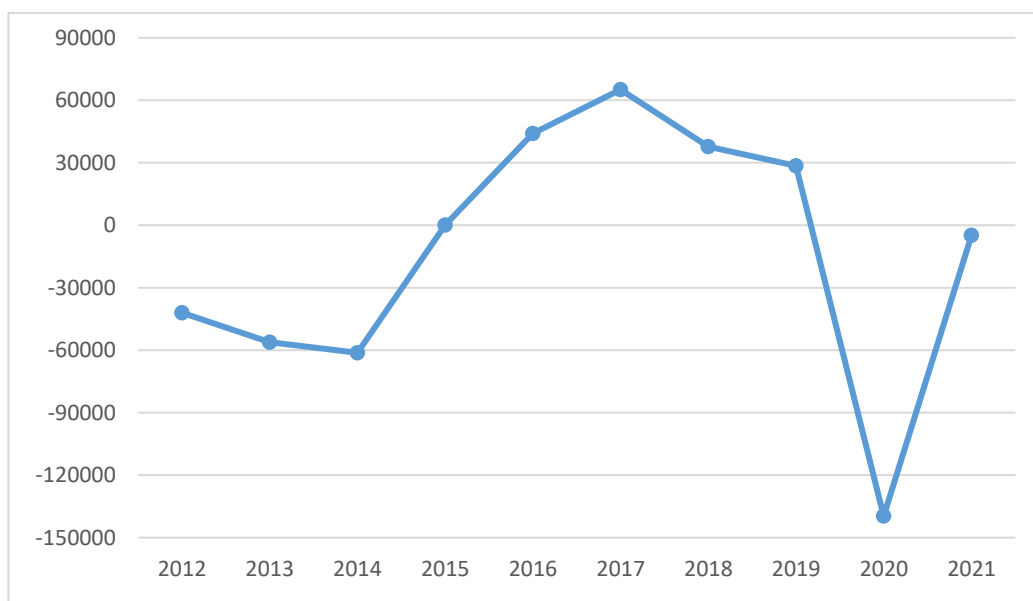

Zdroj: (eurostat, 2022)

2.6.3 Deficit veřejných rozpočtů

Na obrázku č. 19 lze vidět hospodaření veřejných rozpočtů. Od roku 2012 veřejný deficit postupně rostl až v roce 2014 dosáhl výše - 61 263 mil. SEK. Vysoký nárůst veřejného deficitu byl zapříčiněn vyšším růstem výdajů než příjmů. Od tohoto roku začalo být hospodaření veřejných rozpočtů kladné a do roku 2017 měl rostoucí trend. V roce 2015 dosáhl rozpočet kladné hodnoty, v hodnotě 131 mil. SEK, z důvodu vyšších daňových příjmů. Postupně rozpočet rostl, až dosáhl v roce 2017 přebytku 60 000 mil. SEK. Tento vysoký přebytek byl z důvodu opětovného zvýšení daňových příjmů a snížení vládních půjček. V letech 2018 a 2019 klesl na hranici 30 000 mil. SEK. Začátkem roku 2020 nastal zlom, začala pandemie COVID-19. Od tohoto roku se hospodaření veřejných rozpočtů výrazně prohloubilo a dosáhlo vysokého deficitu -139 629 mil. SEK. Vládě se rekordně zvýšily náklady na podpůrná opatření z důvodu pandemie a snížily se příjmy z daní. I když pandemie pokračovala i v roce 2021, veřejný rozpočet se poměrně rychle vzpamatoval. V roce 2021 dosáhl deficit -4 847 mil. SEK. Deficit v roce 2020 byl druhý nejvyšší ve Švédsku, první byl v roce 1993.

Obrázek 19: Vývoj veřejného deficitu ve Švédsku v letech 2012–2021 (v mil. SEK)

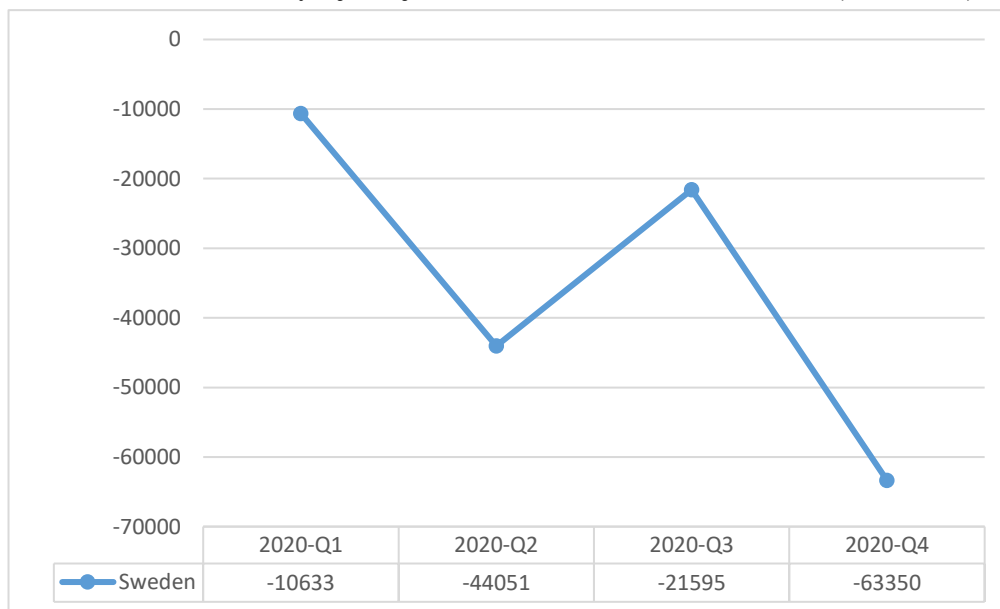

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

Na obrázku č. 20 je veřejný deficit sledován čtvrtletně, v roce 2020 při nástupu pandemie COVID-19. Je zde vidět, jak se deficit zvyšoval a snižoval v návaznosti na pandemii. V prvním čtvrtletí až do polovinu druhého čtvrtletí (květen), se deficit výrazně navýšil, až na -44 051 mil. SEK. V těchto čtvrtletích nastala první vlna pandemie. V druhé polovině druhého čtvrtletí (srpen) se začal deficit snižovat, v důsledku nižší nákazy covidem. Ve třetím čtvrtletí dosáhl deficit -21 595 mil. SEK. Od třetího čtvrtletí začal deficit opět růst. Na konci čtvrtého čtvrtletí

dosáhl hodnoty -63 350 mil. SEK. Pandemie zapříčinila negativní dopad na ekonomický vývoj. Ekonomický pokles měl za následek nižší daňové příjmy a vyšší výdaje centrální vlády. Kromě toho byly zavedeny opatření fiskální politiky.

Obrázek 20: Čtvrtletní vývoj veřejného deficitu ve Švédsku v roce 2020 (v mil. SEK)

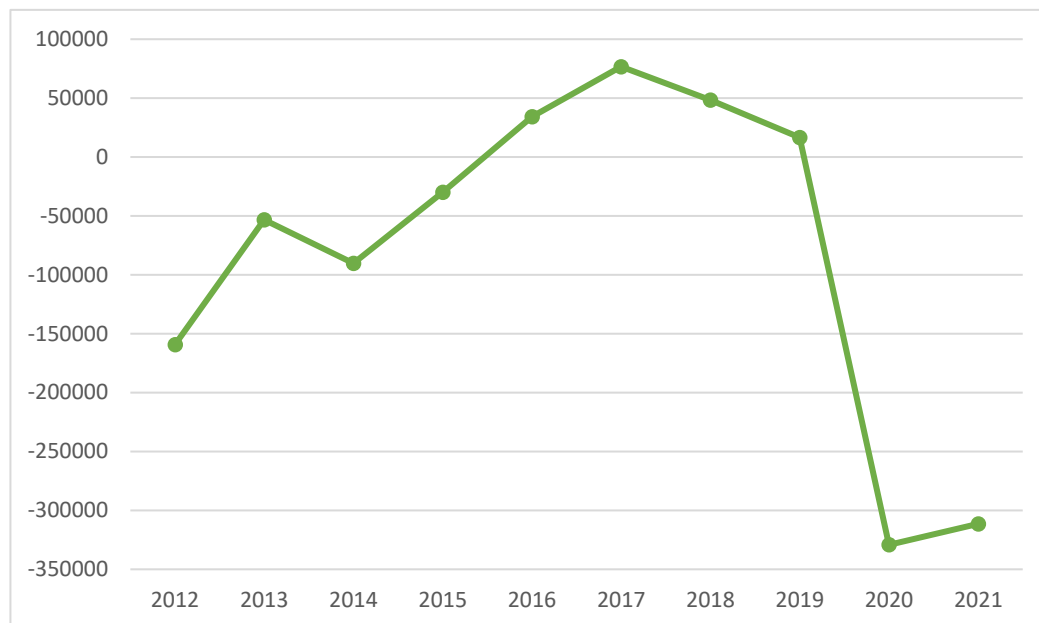

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

Vývoj veřejných rozpočtů v České republice se ve sledovaných letech 2012–2021 průběžně měnil. Tak jako ve Švédsku, nastal i v České republice výrazný nárůst deficitu v roce 2020, při nástupu pandemie COVID-19. Na obrázku č. 21 je tento vývoj zaznamenán. Deficit v roce 2012 byl -159 349 mil. Kč a snížil se na -53 189 mil. Kč v roce 2013. Tento pokles je zapříčiněn růstem příjmů ze spotřebních daní a snížení investic do infrastruktury. V roce 2014 veřejný deficit vzrostl na -90 1196 mil. Kč. Na vyšší deficit měly vliv: nižší inkaso daně z tabákových výrobků, zvýšení investiční aktivity vládního sektoru a výplata do fondu zkrachovalých finančních institucí. Od roku 2014 se deficit postupně snižoval až se dostal do přebytku. Stát od roku 2016 až 2019 hospodařil s kladným rozpočtem. V roce 2017 dosáhl přebytku 76 733 mil. Kč. Rekordní přebytek byl ovlivněn především zvýšení příjmů do státního rozpočtu. Zvýšily se příspěvky na sociální a zdravotní pojištění a daňové příjmy. V roce 2018 a 2019 zaznamenal veřejný rozpočet pokles. Přebytek klesl ze 48 292 mil. Kč v roce 2018 na 16 709 mil. Kč v roce 2019. Pokles byl způsoben meziročním nárůstem výdajů. Největší nárůst zaznamenaly sociální dávky, výdaje na hrubou tvorbu kapitálu a zaplacené náhrady zaměstnancům. Následující rok došlo k rekordnímu deficitu v důsledku nástupu pandemie COVID-19. Deficit v roce 2020 dosáhl -329 mld. Kč. Na výši tohoto deficitu měly podíl protipandemická opatření, které ovlivnily ekonomickou aktivitu v oblasti tržních služeb. Dále

vláda povolila úlevy podnikatelům, zvýšila výdajové transfery na zasažené pracovní odvětví a kompenzační balíčky v oblasti zdravotní péče. V roce 2021 se sice deficit snížil, ale jen na hodnotu -311 mld. Kč. Veřejné rozpočty se po pandemii velmi pomalu zotavují.

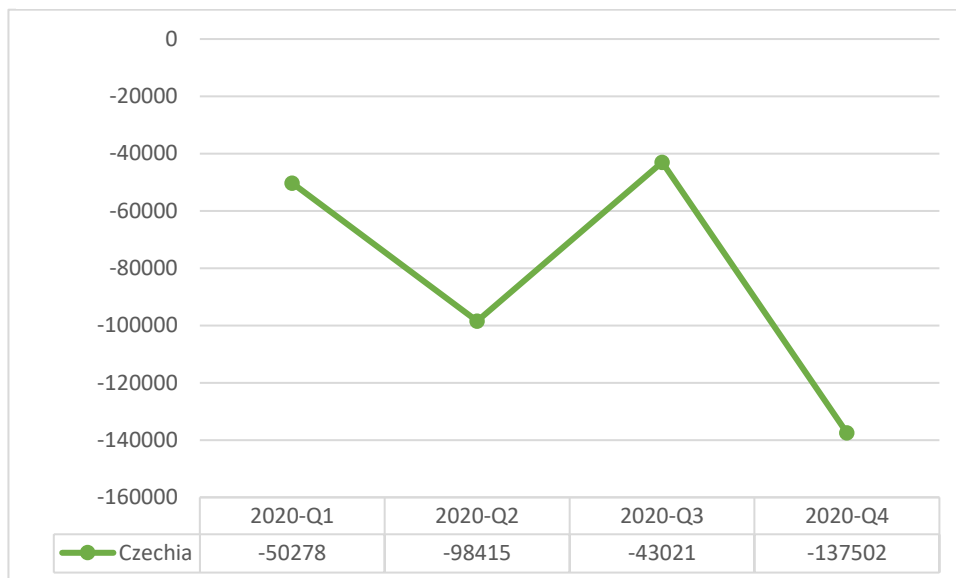
Obrázek 21: Vývoj veřejného deficitu v České republice v letech 2012–2021 (v mil. Kč)

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

V následujícím obrázku č. 22 je znázorněn vývoj deficitu v České republice čtvrtletně za rok 2020. V tomto roce nastal největší nárůst deficitu od vzniku České republiky. V prvním čtvrtletí až do půlky druhého čtvrtletí (květen) nastal nárůst deficitu, z důvodu první vlny pandemie COVID-19. V prvním čtvrtletí činil deficit -50 278 mil. Kč. V druhém čtvrtletí se deficit navýšil na -98 415 mil. Kč. V průběhu roku bylo Parlamentem ČR z důvodu pandemie schváleno navýšení deficitu. Schodek vláda navyšovala třikrát, až se dohodla se na výši 500 mld. Kč. Deficit nakonec tohoto schváleného schodku nedosáhl. Ve třetím čtvrtletí se deficit snížil na -43 021 mil. Kč. Ke konci třetího čtvrtletí (září) začínala druhá vlna pandemie a kvůli tomu se deficit zvýšil na -137 502 mil. Kč. Vláda se mezi první a druhou vlnou pandemie snažila deficit snížit a rozvolňovala opatření, ale i přesto se deficit nesnížil na předpokládanou výši. Deficit v roce 2020 je nejvyšší v dějinách České republiky.

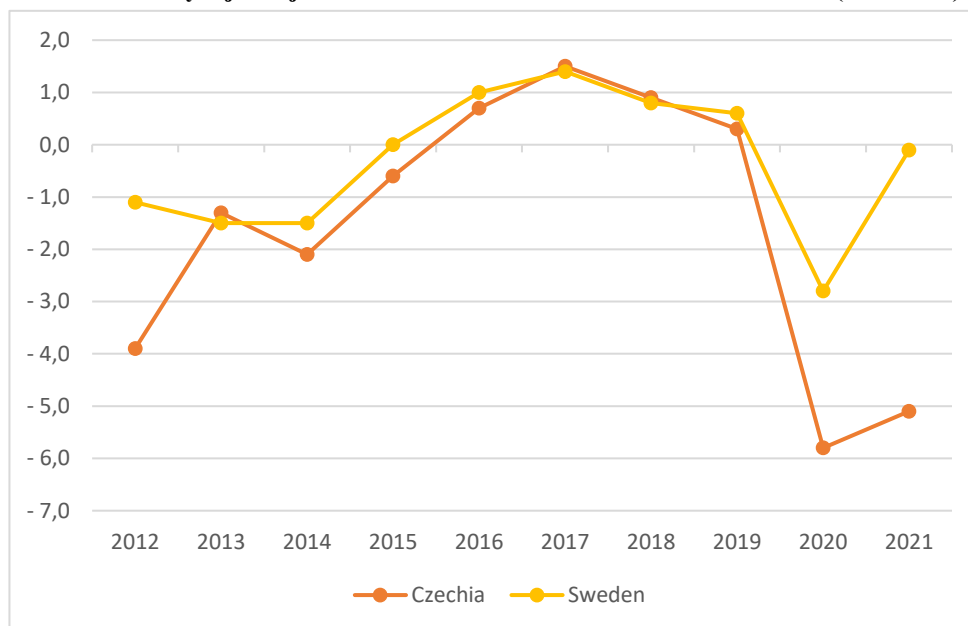
Obrázek 22: Čtvrtletní vývoj veřejného deficitu v České republice v roce 2020 (v mil. Kč)

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

Vývoj schodku mezi Švédskem a Českou republikou je znázorněn na obrázku č. 23. Je zde vyznačen pohyb schodku od roku 2012 až do roku 2021 v % HDP. Deficit Švédska je oproti Česku nižší, až na roky 2013, 2017 a 2018 kdy byly deficity skoro totožné. V letech zasazené pandemií COVID-19 deficit Švédska dosahoval -2,8 % a byl podstatně nižší než Česka, který dosahoval -5,8 %. Nižší deficit ve Švédsku je způsobený tím, že ekonomika v době pandemie nestagnovala. Tím, že vláda pouze doporučila nařízení, které obyvatelstvo dodržovalo, mohla ekonomika sice méně, ale i tak nadále fungovat. Oproti tomu v České republice byly vydána vládní nařízení, která celkově zastavila ekonomický vývoj a nastala spíše stagnace. V obou zemích rozpočet zaznamenal prudký nárůst deficitu. V roce 2021 se deficit Česka sice snížil o -0,7 % na hodnotu -5,1 %, a deficit Švédska se snížil o -2,7 % na hodnotu -0,1 %. Oproti Česku je toto snížení podstatně větší. Tím, že se pandemie poměrně málo dotkla společenského života ve Švédsku, mohla se ekonomika nadále rozvíjet a tím se deficit rychleji snížil. Oproti tomu v Česku kvůli přísným restrikcím, se společenský život skoro zastavil a snížení deficitu se v tomto důsledku zpomalilo.

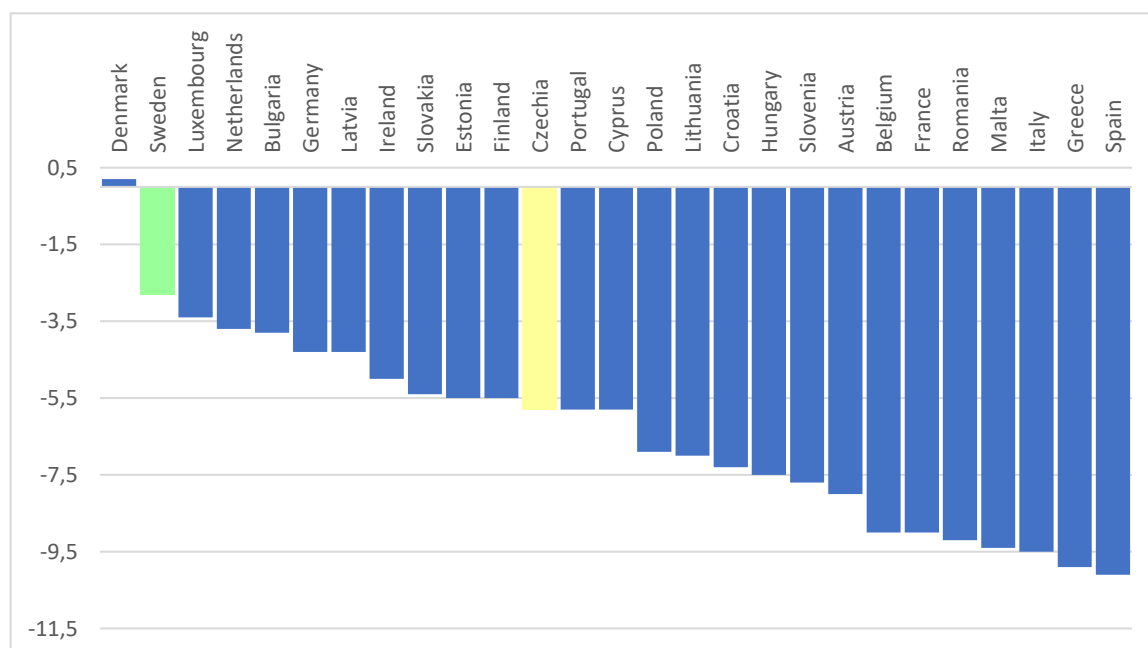
Obrázek 23: Vývoj veřejného deficitu ČR a Švédska v letech 2012-2021 (v % HDP)

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

V celkovém srovnání veřejného deficitu v Evropské unii podle obrázku 24., se Švédsko s deficitem -2,8 % umístilo podle Eurostatu na druhém místě za Dánskem. Česká republika s deficitem -5,8 % se umístila na 11. místě společně s Portugalskem. Naopak největší schodky měly Řecko a Španělsko. V průměru mělo EU schodek -6,7 %, což je vyšší úroveň než v kterémkoli roce během finanční krize a krize eura, která začala v roce 2008.

Obrázek 24: Porovnání veřejného deficitu v zemích EU v roce 2020 (v % HDP)

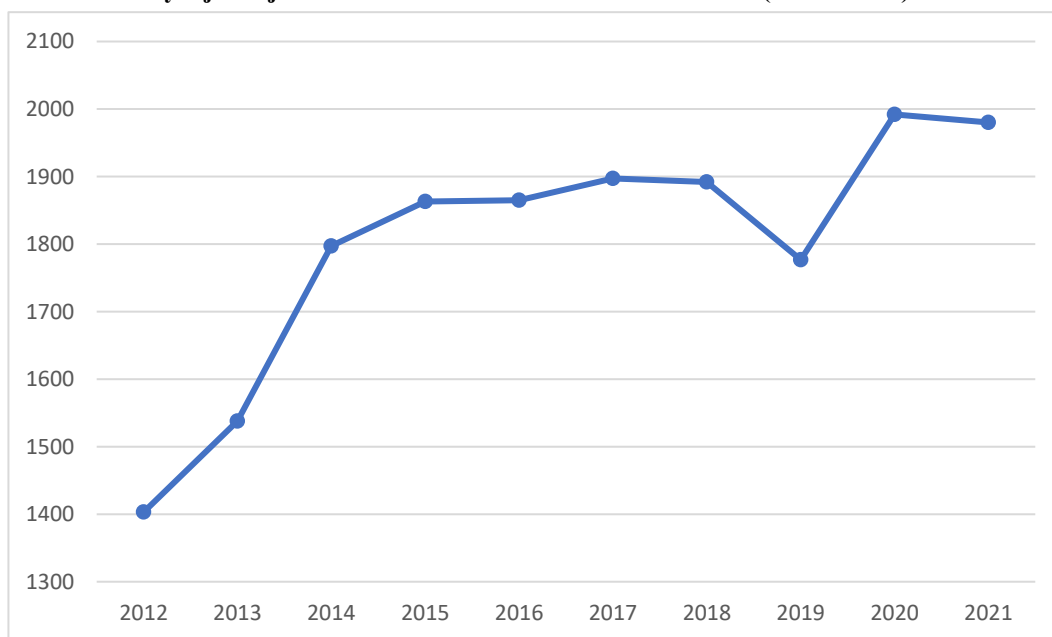
Zdroj: (eurostat, 2023 g)

2.6.4 Veřejný dluh

Vývoj veřejného dluhu ve Švédsku znázorňuje obrázek č. 25. Je zde znázorněn veřejný dluh od roku 2012 do roku 2021 v mld. SEK. Veřejný dluh je ovlivněn především příjmy a výdaji vlády. Dluh je mimo jiné ovlivněn změnami směnného kurzu švédské měny vůči měnám, ve kterých je denominován veřejný dluh. Orgánem odpovědným za správu dluhu je Riksgälden. Tento orgán řídí dluh tak, aby náklady na správu dluhu byly minimalizovány při zohlednění rizik.

Jak je z obrázku vidět, dluh měl od roku 2012 do roku 2017 rostoucí tendenci. Jeho hodnota stoupla z 1 403 mld. SEK na 1 897 mld. SEK. Postupný nárůst dluhu byl v důsledku finanční krize v letech 2008-2009. V letech 2018 a 2019 veřejný dluh klesl a v roce 2019 se dostal na hodnotu 1 777 mld. SEK. Tento pokles zapříčinily nižší úrokové sazby a snížení objemu úvěrů v zahraniční měně pomocí Riksgälden. V roce 2020 nastala pandemie COVID-19 a dluh prudce stoupl. Dluh rostl v důsledku vládních opatření, která byla zavedena během pandemie. Zvýšily se půjčky na financování podpůrných opatření, které zavedla ústřední vláda. K navýšení přispělo také posílení švédské koruny, protože více než jedna šestina dluhových cenných papírů vydaných ústřední vládou byla denominována v cizí měně. Dluh v tomto roce dosáhl hodnoty 1 992 mld. SEK. V roce 2021 dluh klesnul na 1 980 mld. SEK. Tento dluh byl financován především prostřednictvím dluhopisů a do jisté míry i pokladničními poukázkami. Pouze malé procento je vypůjčeno od soukromých osob, většina je vypůjčena od velkých penzijních fondů, pojišťoven, komerčních bank, Švédské centrální banky a od zahraničních centrálních bank.

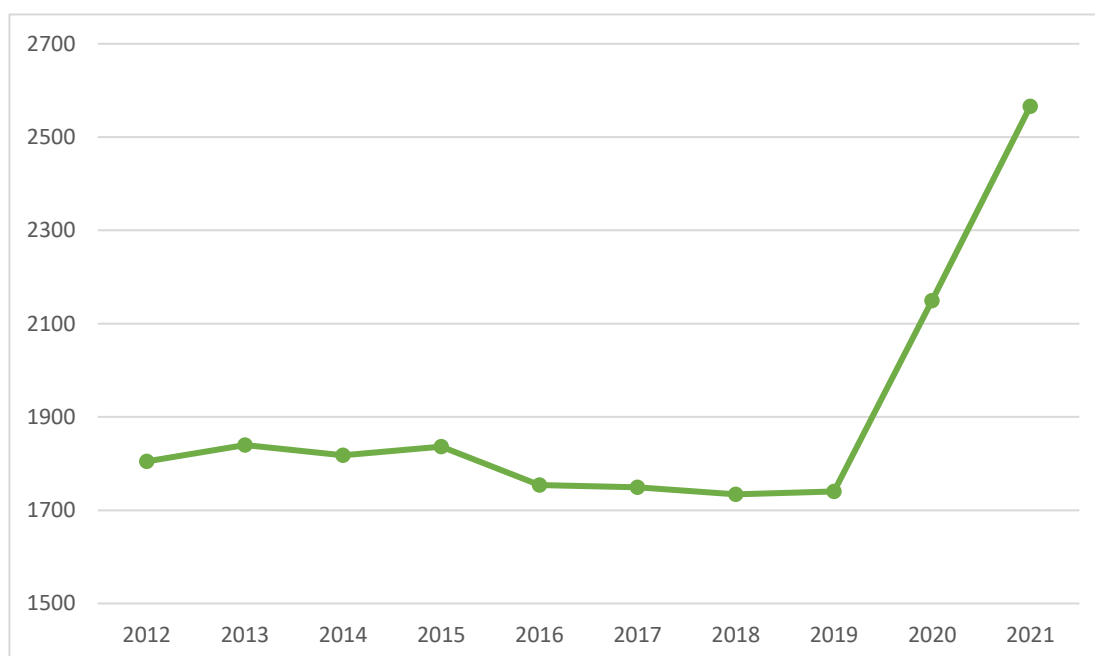
Obrázek 25: Vývoj veřejného dluhu ve Švédsku v letech 2012-2021 (v mld. SEK)

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

Obrázek č. 26 znázorňuje vývoj veřejného dluhu v České republice. Je zde zachycen vývoj dluhu od roku 2012 do roku 2021 v mld. Kč. Jak je z obrázku patrné, hodnoty dluhu od roku 2012 do roku 2019 se pohybují v rozmezí od 1 700 do 1 900 mld. Kč. Od roku 2015 měl veřejný dluh klesající tendenci. V roce 2016 dosáhl 1 754 mld. Kč, dluh klesnul z důvodu přebytku ve státním rozpočtu a také díky efektivnějšímu řízení likvidity státní pokladny. Podstatný rozdíl nastal v roce 2020, kdy nastala pandemie COVID-19 a veřejný dluh se podstatně zvýšil. V roce 2019 činil 1 740 mld. Kč a vzrostl na hodnotu 2 149 mld. Kč v roce 2020. Takto vysoký nárůst dluhu je zapříčiněn uvolněním fiskální politiky vládou. V roce 2021 veřejný dluh dosáhl rekordní hranice 2 566 mld. Kč. Nárůst dluhu je zapříčiněn růstem výdajů na obsluhu státního dluhu o 2,1 mld. Kč.

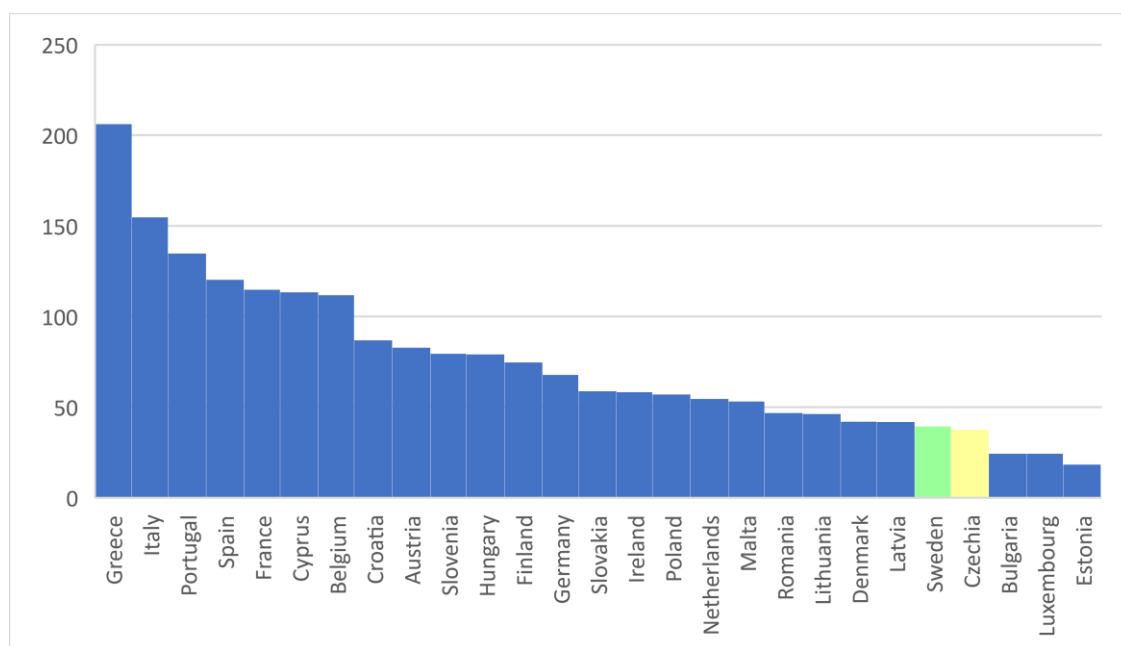
Obrázek 26: Vývoj veřejného dluhu v České republice v letech 2012-2021 (v mld. Kč)

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

V mezinárodním měřítku má Švédsko i Česká republika veřejný dluh v roce 2020 poměrně nízký, a to i přesto, že v tomto roce začala pandemie COVID-19. Tato skutečnost je zobrazena na obrázku č. 27. Česká republika je na 3. místě a dosáhla 37,7 % HDP. Švédsko je na 5. místě s hodnotou 39,5 % HDP. Žádná země není bez dluhu, i když některé státy jsou schopny spravovat dluh lépe než ostatní státy. V roce 2020 nejlépe spravoval dluh země Estonsko. Ten dosáhl hodnoty 18,5 % HDP. Mezi státy, které mají vysoký dluh je Řecko, Itálie a Portugalsko. Řecko se s ekonomickými problémy potýká již od roku 2008.

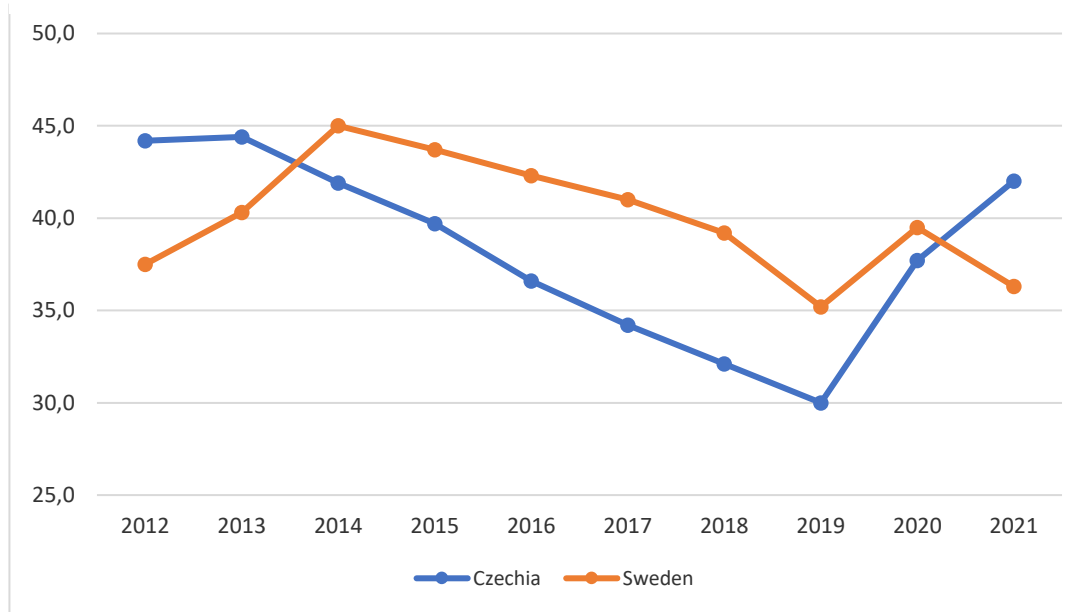
Obrázek 27: Porovnání veřejného dluhu v zemích EU v roce 2020 (v % HDP)

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

Na následujícím obrázku č. 28 je porovnán veřejný dluh Švédska s Českou republikou v % HDP. Je zde sledováno období od roku 2012 do roku 2021. Jak již bylo výše zmíněno v mezinárodním měřítku v roce 2020 si byl veřejný dluh těchto zemí dost blízký, což je i na obrázku níže znázorněno. Švédský dluh nejprve v letech 2012–2014 stoupal z hodnoty 37,5 % na 45 %. Od roku 2014 měl klesající tendenci, která pokračovala až do roku 2019. Veřejný dluh klesl na 35,2 %. V roce 2020 byl prudký nárůst z důvodu pandemie COVID-19 a dluh vzrostl na 39,5 %. Veřejný dluh v roce 2021 klesl na 36,3 % skoro na hranici dluhu z roku 2019. Česká republika měla již od roku 2013 klesající trend dluhu, až do roku 2019. Veřejný dluh klesl z 44,4 % na 30 %. V roce 2020 se ve Švédsku, dluh prudce zvýšil z důvodu pandemie COVID-19 na hodnotu 37,7 %. Veřejný dluh v České republice stoupal oproti Švédsku, kde dluh začal klesat. Dluh stoupl na 42 %.

Obrázek 28: Vývoj veřejného dluhu ČR a Švédska v letech 2012-2021 (v % HDP)

Zdroj: (eurostat, 2023 g)

2.7 Predikce budoucího vývoje ekonomiky

Tato kapitola pojednává o budoucím vývoji švédské ekonomiky. Zejména o tom, jaký bude budoucí vývoj makroekonomických ukazatelů (HDP, inflace, nezaměstnanost, export a import) a veřejné ekonomiky v letech 2023 a 2024.

Od roku 2020 pandemie COVID-19 výrazně oslabil mezinárodní ekonomiky. Švédsko bylo touto krizí zasáhnuté, ale v porovnání s Českou republikou méně. Švédsko totiž vstupovalo do této krize se zdravou fiskální politikou. Dopady pandemie na švédskou ekonomiku byly znatelné, ale po pandemii zažila ekonomika silné oživení. K dalšímu oslabení ekonomiky došlo v roce 2022, kdy začala ruská invaze na Ukrajinu. Důsledky války pocítují veškeré země EU. V zemích panuje nejistota, jak se tento konflikt bude vyvíjet a jak je případně ještě ovlivní. Dopady války již ovlivnily růst cen energií, potravin a došlo k výpadkům v dodavatelských řetězcích. Švédsko je podstatně méně závislé na dodávkách ropy a zemního plynu z Ruska než Česko. V Česku tak byly zvýšeny ceny pohonných hmot. Jedním z důsledků plynoucí z invaze pro Švédsko byla žádost o vstupu do NATO.

Pro rok 2023 se ve Švédsku předpokládá meziroční pokles reálného HDP na -0,8 %. Jeden z důvodů poklesu je snížení stavebních činností z důvodu vysokých stavebních nákladů a úroků. V roce 2024 se očekává meziroční nárůst na 1,2 %. Pomůže tomu nárůst nominálních mezd a oživení trhu s bydlením. Inflace na konci roku 2022 výrazně rostla z důvodu zvýšení cen elektřiny. Předpokládá se, že v roce 2023 by měly tyto ceny výrazně klesat. Očekává se, že by inflace měla v roce 2023 klesnout na hodnotu 6,3 % a do roku 2024 se snížit na 1,8 % (european-commission, 2023). Nezaměstnanost by měla v roce 2023 vzrůst na 7,7 % a v roce 2024 na 8 %. Jak již bylo řečeno Švédsko má podstatně větší export než import. Export by měl klesnout z 4,4 % v roce 2022 na 0,1 % v roce 2023 a předpokládá se následný nárůst na hodnotu 3,4 % v roce 2024. Import by měl z hodnoty 7,8 % v roce 2022 klesnout na hodnotu -0,4 % v roce 2023. K mírnému zvýšení na 1,9 % dojde v roce 2024 (imf, 2023).

V roce 2023 by měly veřejné příjmy Švédska klesat. Snížit by se měly na 46,9 % HDP. Pokles je z důvodu vysokých úrokových sazeb a inflace, které tlumí Švédskou ekonomiku. V roce 2024 se očekává stabilizace a nárůst příjmů na 47,7 % HDP. Výdaje by měly být srovnatelné s rokem 2022 a jejich podíl na HDP by měl být hodnotě 46,8 % HDP. V následujícím roce je předpokládán růst podílu výdajů na 48 % HDP. Schodek by v roce 2023 měl dosahovat 0 % HDP a v roce 2024 se snížit na -0,3 % HDP. Předpokládá se, že deficit v roce 2024 bude způsoben vyššími výdaji a nižšími příjmy. Dluhový úřad Riksgälden, chce v důsledku slabšího

salda rozpočtu na začátku roku 2024 navýšit nabídku nominálních státních dluhopisů. Vývoj veřejného dluhu v mld. SEK se bude zvyšovat, ale jeho podíl na HDP bude pomalu klesat. V roce 2023 by měl veřejný dluh dosahovat 31,1 % HDP a v roce 2024 klesnout na hodnotu 30,5 % HDP (imf, 2023).

Po pandemii se švédská ekonomika poměrně rychle zotavila a takový růst je předpokládán i do dalších let. V roce 2023 se očekává lehké zpomalení růstu ekonomiky, která se stále zotavuje po pandemii a nově také z důsledku války na Ukrajině. V roce 2024 by se ekonomika měla stabilizovat a pomalu růst. Ekonomika sice funguje pod hranicí svého potenciálu, ale v záporných číslech by se již pohybovat neměla.

3 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce s názvem „Postavení vybraného státu ve světové ekonomice“, bylo zhodnocení Švédska ve světovém měřítku s důrazem na veřejné finance a hlavní makroekonomické ukazatele. Pomocí daných ukazatelů byla provedena komparace s Českou republikou. Následovala analýza, kde byly zohledněny dopady pandemie COVID-19.

V první části práce došlo k rozebrání základních pojmů, které se této práce týkaly. Byla zde definována metodika, která byla následně v práci použita. Nejdříve byla provedena obecná charakteristika veřejných financí, jejich funkcí a principů. V rámci veřejných financí byl rozebrán veřejný rozpočet, veřejné příjmy a výdaje. U veřejných deficitů, byla představena jeho klasifikace a z jakých zdrojů je deficit kryt. Ke konci kapitoly o veřejných financích, byl definován veřejný dluh. Následovala stručná charakteristika makroekonomických ukazatelů. Představení HDP, včetně životní úrovně a co představují. Poté byl vysvětlen pojem inflace, nezaměstnanosti a platební bilance.

V druhé části práce byla představena vybraná země. Zemí vybranou pro tuto práci bylo Švédsko. Zprvu bylo provedeno obecné představení státu. Poté následovalo definování politického systému a postavení Švédska v mezinárodním společenství. Následovně byl rozebrán vývoj obyvatelstva a jaké vlivy na něj působí. Pandemie COVID-19 má samostatnou kapitolu, kde bylo důležité představit postupy Švédska a České republiky, protože každá země k pandemii přistupovala dost odlišně.

Následující praktická část analyzuje ekonomický vývoj Švédska na základě makroekonomických ukazatelů a ukazatelů veřejných financí. Je zde porovnáván vývoj Švédska a České republiky a zároveň jsou do analýzy zahrnuty dopady pandemie COVID-19. Pro vývoj makroekonomických ukazatelů bylo nutné popsat HDP, inflaci, nezaměstnanosti a export a import.

V následující části byly rozebrány veřejné finance Švédska, jejich analýza a porovnání s Českou republikou. Pro srovnání veřejných financí byly zvoleny základní ukazatele charakterizující veřejné finance a jsou to příjmy, výdaje, deficit a dluh. Tím že jsou oba státy součástí EU, byly v práci zahrnuty i příjmy a výdaje do/z EU. Závěrem byla sestavena predikce budoucího vývoje Švédska, kde i přes negativní dopady si Švédsko dokázalo udržet svou stabilitu. A podle Švédské národní banky se v následujících letech dá předpokládat ekonomický růst.

Bylo zajímavé porovnávat Švédsko a Českou republiku. I přesto, že je Švédsko rozlohou větší země, počet obyvatel má skoro stejný. Česká republika v poměru se Švédskem nějak nezaostává a v některých odvětvích má dokonce lepší výsledky. Z mého pohledu se dá říct, že tyto dvě země si jsou vzájemně podobné. Švédsko má v porovnání s ČR silnější exportní tržní ekonomiku, vysokou životní úroveň a diverzifikovaný průmysl. Lze dodat, že obě ekonomiky mají před sebou těžký úkol a tím je zvládnutí krize.

4 POUŽITÁ LITERATURA

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA, Lucie SEVEROVÁ a Dana STARÁ. *Makroekonomie: makroekonomický přehled*. Druhé vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-831-0.

BUCHTA, Petr. *Veřejné finance*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016, 156 s. ISBN 978-80-7452-116-4.

ČERNOHORSKÝ, Jan. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2215-8.

DURČÁKOVÁ Jaroslava, Martin MANDEL. *Mezinárodní finance*. Čtvrté aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-221-5.

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. Vyd. 3. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-301-0.

HEJDUKOVÁ, Pavlína. *Veřejné finance: teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-298-4.

HRDÝ, Milan a Michaela KRECHOVSKÁ. *Podnikové finance v teorii a praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-450-8.

JERSÁKOVÁ, Jana. *Literární rešerše*, 2013 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: http://kbe.prf.jcu.cz/sites/default/files/diplomky/Literarni_reserse.pdf

JUREČKA, Václav a Ivana JÁNOŠÍKOVÁ. *Makroekonomie: základní kurs*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita, 2004. ISBN 9788024805306.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. Třetí aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

KONEČNÝ, Michal. *Peníze, banky a finanční trhy*. Praha: Nad zlato, 1992. ISBN 80-85626-06-3.

- LUDVIGSSON, Jonas. *How Sweden approached the COVID-19 pandemic: Summary and commentary on the National Commission Inquiry*. John Wiley & Sons, 2022 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/apa.16535>
- MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.
- MACH, Miloš. *Makroekonomie II: pro magisterské (inženýrské) studium. 1. a 2. část*. Třetí vydání. Slaný: Melandrium, 2001. ISBN 80-86175-18-9.
- MUSGRAVE, Richard A. a Peggy B. MUSGRAVE. *Public Finance in Theory and Practice*. New York: McGraw-Hill Book Co., 1989. ISBN 978-00-7100-227-1.
- OPLETALOVÁ, Alena a Ivo SVOBODA. *Veřejná správa a finance: vybrané kapitoly*. Ostrava: Key Publishing, 2007. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-86575-44-5.
- PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2010. ISBN 978-80-86730-55-4.
- PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-052-1.
- PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.
- RUSMICOVÁ, Lada a Jindřich SOUKUP. *Makroekonomie: základní kurs*. Vyd. 4. Slaný: Melandrium, 1997. ISBN 80-901801-8-3.
- ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽĎÁREK. *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.
- SLANÝ, Antonín. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 8071797383.
- SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-537-7.
- URBAN, Luděk. *Praktická hospodářská politika*. První vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1997. ISBN 80-7079-941-2.

ZEMAN, Karel. *Metodika pro psaní bakalářských a diplomových prací*, Praha VŠE, 2013 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://nf.vse.cz/wp-content/uploads/page/1069/Metodika-pro-psani%CC%81-BP-a-DP-29-9-2014-12.pdf>

ONLINE ZDROJE

Businessinfo, 2022. *Švédsko* [online]. MZV, 2022 [cit. 2022-11-04]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/svedsko-souhrna-teritorialni-informace/2/#1.3>

ČSÚ, 2022. czso [online]. [cit. 13.03.2023]. Dostupný: https://www.czso.cz/csu/czso/13-1132-06-za_rok_2005-3_3_nezamestnanost

Eurostat, 2023 a. *GDP per capita in PPS* [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEC00114/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=388837b6-18d3-422f-8339-fa23f0378454>

Eurostat, 2023 b. *Main GDP aggregates per capita* [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/namq_10_pc/default/table?lang=en

Eurostat, 2023 c. *HICP - annual data (average index and rate of change)* [online]. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/prc_hicp_aind/default/table?lang=en

Eurostat, 2023 d. *Unemployment by sex and age – annual data* [online]. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/une_rt_a/default/table?lang=en

Eurostat, 2023 e. *Share of European Union EU27 (from 2020) in the World Trade* [online]. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_lt_introeu27_2020/default/table?lang=en

Eurostat, 2023 f. *Translate Government expenditure by function – COFOG* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_by_function_%E2%80%93_COFOG

Eurostat, 2023 g. *Government deficit/surplus, debt and associated data* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10dd_edpt1/default/table?lang=en

Eurostat, 2022 a. *Government revenue, expenditure and main aggregates* [online]. [cit. 2023-01-07]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_main/default/table?lang=en

European Commission, 2023. *Economic forecast for Sweden* [online]. [cit. 2023-03-22].

Dostupné z: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/sweden/economic-forecast-sweden_en

Evropská unie, 2022 a. *Fakta a čísla o hospodářství Evropské unie* [online]. [cit. 2023-01-10]

Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_cs

Evropská unie, 2022 b. *Fakta a čísla týkající se života v Evropské unii* [online]. [cit. 2023-02-11].

Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/life-eu_cs

Evropská unie, 2022 c. *Švédsko* [online]. [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/sweden_cs

Global Age Watch Index 2015, 2023. *AgeWatch report card* [online]. [cit. 2023-01-18].

Dostupné z: <https://www.helpage.org/global-agewatch/population-ageing-data/country-ageing-data/?country=Sweden>

Government Offices of Sweden, 2020. *Decisions and guidelines in the Ministry of Health and Social Affairs' policy areas to limit the spread of the COVID-19 virus* [online]. [cit. 2022-12-10].

Dostupné z: <https://www.government.se/articles/2020/04/s-decisions-and-guidelines-in-the-ministry-of-health-and-social-affairs-policy-areas-to-limit-the-spread-of-the-covid-19-virusny-sida/>

Government Offices of Sweden, 2022 a. *The Swedish International Development Cooperation Agency (Sida)* [online]. [cit. 2022-11-22]. Dostupné z:

<https://www.government.se/government-agencies/the-swedish-international-development-cooperation-agency-sida/>

Government Offices of Sweden, 2022 b. *Central government budget in figures* [online]. [cit. 2022-12-11].

Dostupné z: <https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-finance/central-government-budget/central-government-budget-in-figures/>

- Government Offices of Sweden, 2023. *Russia's invasion of Ukraine* [online]. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://www.government.se/government-policy/russias-invasion-of-ukraine/>
- International monetary fund, 2023. *IMF Executive Board Concludes 2023 Article IV Consultation with Sweden* [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/03/15/pr2376-sweden-imf-executive-board-concludes-2023-article-iv-consultation-with-sweden>
- Krisinformation, 2022. *Coronapandemin: Detta gäller just nu* [online]. [cit. 2022-11-10]. Dostupné z: <https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/handelser-och-storningar/20192/myndigheterna-om-det-nya-coronaviruset/coronapandemin-detta-galler-just-nu>
- Kurzycz, 2022. *Švédsko, počet obyvatel, HDP, inflace, nezaměstnanost, export, import a obchodní bilance, dluh – souhrnná teritoriální informace* [online]. [cit. 2022-09-28]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/672376-svedsko-pocet-obyvatel-hdp-inflace-nezamestnanost-export-import-a-obchodni-bilance-dluh/>
- Ministerstvo financí ČR, 2021. *Státní rozpočet* [online]. [cit. 12.10.2022]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Informacni-letak_2021_Statni-rozpocet-v-kostce_v01.pdf
- Ministerstvo financí ČR, 2022. *Makroekonomická predikce* [online]. [cit. 06.10.2022]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2022/makroekonomicka-predikce-leden-2022-46147>
- Monitor, 2020. *Základní ukazatele, rozklikávací rozpočet* [online]. [cit. 2022-10-16]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/statni-sprava/prehled?rad=t&obdobi=1812>
- NATO, 2022. *Relations with Sweden* [online]. [cit. 2022-11-10]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52535.htm
- OECD, 2022. *Sweden* [online]. [cit. 2022-11-05]. Dostupné z: <https://oec.world/en/profile/country/swe>
- Pražský hrad, 2022. *O České republice*. [online]. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>
- Prosperity, 2021. *The legatum prosperity index* [online]. [cit. 2022-11-10]. Dostupné z: <https://www.prosperity.com/rankings>

Statistikmyndigheten, 2022 a. *Sveriges export* [online]. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/samhallets-ekonomi/sveriges-export/>

Statistikmyndigheten, 2022 b. *Offentliga finanser visade ett underskott på 5 miljarder kronor 2021* [online]. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper/offentliga-forvaltningens-sparande-och-bruttoskuld-enligt-eu-s-konvergenskriterier/pong/statistiknyhet/offentliga-forvaltningens-sparande-och-bruttoskuld-enligt-eus-konvergenskriterier/>

Sverige, 2021. *Long-term policies and a global approach have made Sweden's economic growth possible. Find out more.* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://sweden.se/work-business/business-in-sweden/the-swedish-economy>

Sverige, 2022. *Here's a brief summary of how Sweden has handled the Covid-19 pandemic.* [online]. [cit. 2022-10-14]. Dostupné z: <https://sweden.se/life/society/sweden-and-corona-in-brief>

Transparency international, 2023. *Corruption perceptions index* [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/swe>

Worldometer, 2022. *Sweden population* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.worldometers.info/world-population/sweden-population/>

Worldpopulationreview, 2022. *Sweden population 2023* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/countries/sweden-population>